



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

**Saxonia || Et || Metropolis || Alberti Crantzii || Historici  
Doctiss. Sacrae || Theologiae & Iuris Canonici Doctoris ||  
celeberrimi, ac Ecclesiae Ham-||burgensis quondam  
Decani**

**Krantz, Albert**

**Coloniae, 1574**

Saxoniae Liber Tertivs.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-11453**

est. Otto verd Saxonia duciam senio fractus, ad capul  
lum perueniens, in pace quieuit, Henricum relinque  
successorem filium.

SAXONIAE  
LIBER TERTIVS.

CAPVT PRIMVM.



**H**ENRICVS Ottonis Sa  
xonia ducis filius, Arnolphi  
Imperatoris ex filia nepos,  
qui regiam dignitatem pri  
mus inuexit in domum Sa  
xonia, in qua diu perman  
merito nobis initium tribu  
noui orsus. Erat enim in  
omnes regni principes prapotens, ac viribus formidabi  
lis: qui primus libera potestate principatum Saxonia ad  
ministrabat: nam Maiores eius sub regibus delituerunt.  
Henricum autē ducem sibi semper aduersaturum Con  
radus rex suspexit: mouissetq; in eum, si non omnium  
se principum motum formidasset: Nam quos diximus  
principes, non vnum de Conrado sentiebant. Hoc ver  
tus rex, aperta vi congregari Henrico non præsumpsit: co  
terum consilium fertur habuisse cum Hattone Mogun  
tino præsule, qui Albertum Henrici ex sorore nepotem  
perdiderat, vt Henricum quoque subuerteret. Aurelian  
torquem fertur procurasse fieri pontifex, quem don  
daret Henrico, vt perinde nactus fidem apud illum, pro  
arbitrio proderet. Considerandi operis gratia pontifex  
diuertit ex itinere ad aurificem: visog; torquem, fertur  
ingemuisset. Tum familiaritate fretum opificem, rogauit

se, quid sibi vellent ex alto ducta suspiria: Aliquando, ait, torques ille cruore fortissimi viri madidabitur. Iam ante à intellexerat opifex aurum Henrico duci destinari: Et ille quàm potuit secretiùs curauit rem Henrico, quam audiuit, notam fieri. Ille tacitus obseruat omnia. Mittitur magno munere torques ab archiepiscopo duci: inuitatúrque ad conuiuium. Henricus autem conuersus in nuncium, Dic, inquit, Hattoni, non esse Henrico ceruicem qualem habuit Albertus: donum suum illi sit: melius est, Henricum domi sedentem de Hattonis seruitute cogitare, quàm domum eius comitatu magno grauare. Ità dolus non processit. Rex autem Conradus misit fratrem suum ad vastandam Saxoniam: qui appropians vrbi Eresburg, superbè, vt inquit, loquutus est: quodd nulla maior sibi cura esset, quàm quodd Saxones se pro muris ostendere Francis non auderent, hoc se formidare primum, nè vllum haberent hostem in prospectu. Adhuc sermo erat in ore eius: & ecce Saxones occurrunt mille passibus ab vrbe: in itoque certamine, tanta cede strati sunt Franci, vt à mimis declamaretur, vbi tantus ille infernus, qui eam capere posset descendenti-um multitudinem? Ità à timore suo Francus liberatus est, quodd formidaret Saxones se non visurum: nam ab ipsis turpiter fugatus discessit. Audiens autem rex malè pugnatum à fratre, congregata omni Francorum virtute, perrexit ad requirendum Henricum: Superuenit autè Henrico imparato in vrbe Gruona, quam obsidione cingere parauit: Præmissis tamen oratoribus obtulit Henrico, amicum illi venturum, si ad dedendam arcem descendat. Interuenit autem huic legationi Diethmarus vir callidus ex orientalibus Saxonibus, militaris rei scientissimus: qui vbi vidit adesse regis nuncios,

clara voce ducem sciscitatur, quanam parte velit capi  
 figi legionibus quas adduxisset? nullas autem adduxit  
 sed eam speciem pratenderat ob praesentes. Dux callidus  
 consilij satis gnarus, rogat quot adduxerit legiones.  
 Triginta, inquit, millia in armis habeo, loco designato  
 Nuncios sine fructu dimisit. Illi regem de adductis legio-  
 nibus terruerunt: itaque dimissis copijs, rex frustratus  
 in Fraciam suam redit. Nulla te lector perturbet appa-  
 ruatio, Franciam dico Teutonia, non Gallia: illam  
 enim, ubi opus fuerit, ad speciem dicam. Septimo autem  
 anno regni sui rex Conradus coepit egrotare: sen-  
 tiensq; fati horam propinquare, principes regni praesens  
 Henricum euocauit, & eos ita conuenit: Vocatus sum  
 mea, inquit, tempus agnosco: & ut cernitis, praesto est  
 proinde pacem atque concordiam sectari etiam ad  
 etiam vos oro: nulla vos regnandi comprehendat  
 bitio: Henricum Saxonum Turingorumq; ducem pro-  
 dentissimum, regem vobis eligite, dominum constitu-  
 is est enim sapientia pollens, & iusta seueritatis cen-  
 subnixus. Quibus non recusantibus, seuocat germanum  
 suum Euerhardum: Vides, inquit, frater, quia ad  
 tum peruenio: tu tibi posthac consulito: sunt copia, sunt  
 arma, sunt exercitus, sunt vrbes & moenia: satis tibi  
 principes quocunque loco fulges: vni te cedere non  
 simules, Henrico duci Saxonia propinquo nostro: est  
 apud illum & virtus & consilium, fortuna se socium  
 iungit: Si me audis, accipe regni insignia, & ad illum  
 perferto: teq; illi, quantum potes, facito commenda-  
 tum: nam rei nostra publica gloria ad Saxones commenda-  
 grauit: tu te illi, si sapis, contempera. Ceciderunt fratris  
 lachryma: & ille obdormiuit. Accepta autem regni in-  
 signia Euerhardus, de his fratris mandata peregit: Haec

rico s  
 uocat  
 bilit  
 xonia  
 tis D  
 rum p  
 consul  
 rint R  
 perind

**H**  
 mus p  
 uit, vt  
 cessora  
 cration  
 nomin  
 tem sa  
 culme.  
 ribus d  
 etiam  
 Leua  
 stia p  
 in Bur  
 munit  
 phus B  
 Hugon  
 in Fra  
 chardo  
 Henric  
 suaque  
 quocu

rico se suaq; omnia, & regni iura commendans. Conuocata autem omni Francorum atque Saxonum nobilitate in Frislaria, vnanimi consensu Henricum Saxoniam ducem regno praeficiunt, Anno Christianae salutis DCCCCXX. necdum enim erat legitima electorum principum constitutio: nec summus tum Pontifex consulebatur: quanuis magna se instantia immiscuerint Romani Pontifices ad dandum Imperium, vt suam perindè amplificarent potestatem.

## CAPVT II.

**H**enricus ergò dux Saxoniae, primus ex ea familia ad Romani regni culmen ascendit, quod ea domus per aliquot continuata secula perseueranter seruaui, vt in contextu docebimus. Cui, si in Italiam praedecessorum more venire dignaretur, diadema cum consecratione ad Imperatoriam dignitatem, Iohannes eius nominis X. summus Pontifex repromisit. Henricus autem satis sibi videri respondet, quòd primus ad regni culmen immeritus peruenisset: diadema Imperij maioribus debitum: se nihil ambire supra id quod accepisset, etiam sic maiora, quàm obire posset, sustollentem onera. Leniuere in calum manus viri sensati, quòd ea modestia principem haberent. Prima illi militaris expeditio, in Burchardum Sueuiae ducem contumacem fuit. Intumuit autem, quòd filiam eius vxorem haberet Rodolphus Burgundiae dux: quem, cæso Rodolpho patre ducis Hugonis, fratre autem regis Vtonis, inimici Karoli regis in Francia regnum eleuauerunt. Sed nihil profuit Burchardo magni generi regia fortuna: nam impar viribus Henrici Romanorum regis, ad obedientiam redijt, se suaque omnia permittens regi Romanorum. Arnoldus quoque Bauarorum dux, qui à facie Conradi concessit

fit cum omnibus fortunis in Vngariam: Henrico in  
 gnum sublimato, quod speraret regnum sibi pro  
 qua nobilitate deberi, redyt in prouinciam. Fecerunt  
 li animos quidam suorum, quod regio Francorum  
 guine cretus, sceptris propior esset homine Saxone.  
 que rebelles animos ostendit Henrico. Rex compon  
 intentus regno, expeditis copijs, duxit in illum in Re  
 ponam. Hic variant scriptores. Nam alij dicunt Arn  
 dum moenibus egressum, se ad pedes misisse regis,  
 amicitiam & perpetuam societatem ab illo susceptam.  
 Alij verò tradunt, Arnoldum agmine parato obuiam  
 gi profectum, ad pugnam exisse: vbi castra hostilia  
 longè aberant, rex, vt erat modestia & prudentia  
 gulari, fertur euocasse ducem, solus cum solo loqu  
 rus. Ille ad duellum se prouocatum reputans, non ca  
 etanter occurrit. Henricus rex, armis positis, famili  
 ter cum illo loquebatur: Quid est, inquiens, mi Ar  
 de, quod inuicem nos nostraq; in discrimen projecit.  
 Ego, si tu procerum populi que consensu rex esses affe  
 ptus, primus te venerarer: Crede, quod scriptum fertur.  
 Non esse nisi à Deo principatum: cui quisquis respo  
 Dei se opponit ordinationi: quem debet contumax  
 tum metuere: Consule tibi tuisque: me in vtrunque  
 ratum habes: amicum, an hostem malis, elige: malis  
 quid amicus possim, quam quid hostis, experireris.  
 suauis sermone, qui regem plurimum ornabat, prolo  
 tus, incertum dimittit. Ille ad suos refert regis ver  
 Vera dixisse fatentur: suadet que pars sanior, regem  
 lit vti pacato, quam irato. Ità positis armis, egressus  
 stris Arnoldus, regem salutat & veneratur, iustitia  
 plens maiori suo.

## CAPVT III.

**Q**uia in percensenda Saxonum linea, & rerum gestarum serie, legitimo ordine peruentum est ad eum principem, qui primus Imperatorum decus, & Romani principatus dignitatem summam in suam traduxit familiam, in qua continuata diu successione per aliquot secula permansit: non abreuerit, breui catalogo recensere omnes principes, qui in ea fulsere maiestate, ingressus & exitus, & quantum breuitas tanta patitur, illustrium rerum significationem magis, quam explanationem: sunt enim ista à Maioribus satis commemorata, vt nostram non requirant explanationem.

Caius Iulius Caesar victor ciuili bello, quod in Pompeium, immò in Romanum senatum instituerat, oppressa republica, primus inuexit monarchiam: & quoniam regium nomen inuisum Romano populo non ignorabat, Perpetuus Dictator appellari maluit: & enatum est inde nomen Imperatoris, quod translatum est ab officio in primam dignitatem: equidem Imperator dici solebat, qui cum praesset exercitui, insignem peperit victoriam. Vnde gloriatur Cicero se in prouincia à militibus suis Imperatorem appellatum. Tenuit annis quinque: & profligatis partibus in Oriente & Hispanijs, in ipso senatu XXIII. vulneribus casus, occubuit, ad statuum Pompeij à se oppressi: reliquitque nomen Caesaris successoribus. Vir, inquit Orosius, quo nullus unquam bellis magis enituit: Eius siquidem ductu undecies centum nonaginta & duo millia hostium caesa sunt.

Octavius, quem, nescio quo errore, Octavianum vocant, ex sorore Caesaris nepos, testamento eius scriptus haeres: Caesarianis militibus, & praesertim veteranis anni-

tentibus, arma sumpsit: & specie vindicandi auunculi monarchiam ab illo partam defendit. Ciuilia bella quaeque gessit: vbiq; victor prouincias edomuit: & multo tempore, plurima felicitate, Romanam rempublicam auxit, prouexitq;. Sub illo natus est Christus Dominus in terris. Virilem prolem nisi adoptione non habuit: Drusum Nerone priuignum, virum mira virtute illustratum ad Imperium post se destinavit: sed ille mortuus est in Germania. Hic Augusti nomen recepit: & posteris omnibus, qui pleno iure imperarunt, reliquit. Mortuus in senectute bona, Roma crematur, extructo, cuius ex reliquiis, insigni tumulo.

Tiberius Nero Augusti priuignus, Drusi frater, inopia meliorum, testamento Augusti peruenit ad Imperium: quod mediocri laude tenuit, modestus in initio, in fine varius: nequitiam eius memoria recens Augusti temporabat. Sub illo crucifixus est in Iudaea Dominus. Sed neque ille prolem virilem reliquit: vnde adoptione facta cum aliquot ante se ab Augusto optati perisset, Germanico, Drusi fratris sui filio, omnium spes reprobabat: sed ille ante Tiberium excessit: filium illius Caium adoptauit, reliquitq; successorē: mortuus in senectute.

Caius cognomento Caligula, quia in castris natus & nutritus, militari vocabulo dignatur: Germanici filius, Drusi Neronis nepos: boni patris, melioris aui, degener filius, sumpsit Imperium: in quo primus libera nequitia grassabatur, bonos omnes sine discrimine tollens: Quotidianum illi Romanorum deo (sic enim voluit appellari) sacrificium senatorum sanguine fiebat. Sed non est diu passa tantam labem Romana respublica: quae Augustum pro auum illius modestissimum principem recordabatur: Casus est anno IIII. domi suae.

Claudius Nero Caij patruus, filius & ille Drusi, successit: vt in Casareana adoptione maneret Imperium. Mediocris vir laudis: inter optimos & pessimos medius: quem vxores, prima Messalina, deinde Agrippina, deteriore fecere. Filium habuit Britannicum: sed illum nouerca Agrippina curauit de medio fieri, vt filio Neroni aulam vacuifaceret. Octauiam Claudij filiam Neroni filio effecit vt desponderet pater: dos erat Imperium. Mortuus est iste veneno pereso, machinatione Agrippinae coniugis, matris Neronis: quam Messalina occidi iussa superinduxit coniugem.

Nero patre Domitio natus, priuignus Claudij, Caesarum lineam materno sanguine contigit: artibus matris peruenit ad Imperium: vltimus de cognatione Caesarum, doctus, modestus initio: sed res erat simulata: omni nequitia exuberans, vbi liberè imperauit. Vxorem Octauiam, matrem Agrippinam, Senecam præceptorem, & multos senatores tulit de medio. Pertulit diu tantam nequitiam magnitudo Imperij, vt non facile sentiretur ea pestis. Primus nomini Christiano persecutionem intulit, qui omnem pietatem execratus est. Pulsus demùm, & casus miserabiliter, in prædio quo delituerat.

Galbanobili genere, satis magnis rebus gestis, cum in Hispania rem administraret, à senatu & militibus Imperator factus, Romam contendit: Sed cum non satis placeret militibus, ob nimiam sordidamque auaritiam, à quo illi donatiua pro tanto munere expectabant, in alium creandum respexere, qui Neronianos mores referret. Otto inuentus est aulicus, qui idoneus videretur: quo duce, milites Galbam Romæ trucidauerunt.

Otto Romana stirpe, satis antiqua nobilitate, militum voluntate creatus est Imperator, quod libertum sub illo Neronianam expectabant: mores quos sub Nerone didicit, mutare non potuit. Nec diuturna quiete. Audiērat Vitellium in Germania à militibus dictū Imperatorem, magnis agminibus in Italiam contendere. Exercitum pro tempore conscribit, obuiam illi profectus. In Italia conuenēre: Prima pugna inclinans ad Ottoni, altera Vitellio: tertiam Otto non expectans, nam desperatione rerum, sibi manus intulit.

Vitellius & ipse Vitelliorum antiqua familia progenitus, militum suorum voluntate Imperator factus. Ottoni successit: non diu mansurus: Homo profusus sanguine, quem Vespasiani fauor perdidit. Nam ubi auerere milites eius in Iudæa licentiam caterorum, & dixerunt Imperatorem: qui præmittens copias in Italiam, amicis que in vrbe scribens, facile obtinuit, militibus cum contumelia in vrbe Roma Vitellius cadere retur, cadauer etiam abiceretur cum ignominia.

Vespasianus dux bellicarum rerum scientissimus apud Hierosolimam salutatus Imperator, copias præmittit, sequutus in Italiam, filium Titum relinquens ad Syriacas & Iudaicas res procurandas: frater eius Sabinus à tumultuantibus pro Vitellio in vrbe captus, filius Domitianus vix est seruatus. Imperium adeptus, pristinam seruauit modestiam: filium Titum à Hierosolymis cum victoria redeuntem, post triumphum, quem pater & filius vnà peregerant, consortem fecit Imperij, quo certior esset de successione: primus partitus Imperium. Anno decimo moritur in pace.

Titus filius, qui viuenti accessit, mortuo patri successit in Imperio: ea virtute cunctis amabilis, vt delicias

humani generis appellaretur. A patre inchoatum Roma consummavit amphitheatrum: opus etiam in reliquis, quæ visuntur, stupendum: plura facturum, si longior illi vita fuisset. Invidit fortuna mortalibus tam bonum principem: nam duobus annis vix post patrem expletis in Imperio, perijt morbo: desiderium suum relinquens apud omnes, quem etiam fratris nequitia fecit desiderabiliorem.

Domitianus Titî frater, moribus Neroni aut Caligula, quam patri aut fratri similior, nimis diu Imperium occupavit, ad annum vsque quartumdecimum. Sustentavit illum diu modestia patris, ac virtus fratris: sed suum, quod ut amaretur pratenderet, non habebat: moribus truculentis, tyrannide cruentus: odium omnium bonorum in se concivit: & proinde diu superesse, quem multi oderant, non potuit. Casus in palatio ab his quos proximos habebat. Horum vitas duodecim Caesarum Suetonius peragit: & Cornelius Tacitus in Augusta historia, si integra esset, magnificè complicit res gestas.

Nerva senex, ex senatorio ordine, à senatu dictus est Imperator, vir longiori dignus Imperio: sed quia sui similem à natura filium non habebat, adoptione quaesivit: Vlpium Traianum Crinitum, Romana propagine in Hispania natum: prudètem, fortem: vsque compertum est, adoptionem melius procedere Romanis, quam genituram. Hic senex, non longius anno fuit in Imperio: absumptus senio, qui satis magnus est, iuxta Comicum, morbus, fecitque locum filio quem adoptavit.

Traianus Vlpus Crinitus, vir militaris rei peritissimus, fortiter administravit Imperium: ad Orientem auxit, & ad Danubium primus, post multos decessores.

res. Ipse manu rem gessit : quod præter Vespasianum, Titum, & Augustum, molliculorum nemo fecit : Quo circa sub illis auctum Romanum Imperium, sub delicatioribus mox diminutum est. Adoptione & ille quæ sibi filium: in pace moriens, postquam viginti annis fortiter & magnificè Imperium administrasset.

Hadrianus origine Italica, & ipse in Hispania natus, in qua diu quoque vixit, & militauit : à Traiano adoptatus, peruenit ad Imperium. Circuibat provincias, nulla ipse bella gessit : vbi opus erat, missis ducibus rem peregit. Reliquias Iudeorum rebellantium sustulit: Romanas provincias à Traiano acceptas, quas diu tenere non posse videbatur, dimisit : reuocatisque militibus, ad antiquos limites reduxit. Filium & ille non gignens, adoptione legit. Mortuus in senectute pacificè, postquam XXI. annis Imperio præfuit.

Antoninus cognomento Pius, vir mansueti animi, lege adoptatur ab Hadriano, vt adolescentes sibi designatos adoptet, nepotes Hadriano futuros : quod factum est. Hic Imperator satis feliciter rem publicam administrauit per annos XX. Nec bella gessit, nisi pacifica per duces, quod orbis sub optimo Imperatore satis quiescere videbatur. Iam, quod antea significauis, ea voluntate Hadriani, sibi filios, illi nepotes legens, in pace requieuit.

Marcus Antoninus, & Lucius Commodus Antoninus, adoptione, non natura fratres, paribus auspicijs gubernandum susceperunt Imperium. De Marci virtutibus dici satis non potest : modestia, humanitas, prudentia, supra mortales : quare perfecit, vt frater ad vitia procliuior, verecundia eius magis quam suo ingenio maneret in officio. Suscepit Lucius bellum in Orientem.

vnde

unde victor reuersus, concessit in fata. Marcus deinde solus Imperium administravit. Bellum Marcomanicum in Germania maximum feliciter peregit, absumptus peste qua tum grassabatur.

Commodus Antoninus Marci naturalis filius, nihil paternum præter figuram humani corporis habens, totus nequam, ubi ad Imperium peruenit: nam sub patre optimo verecundè simulavit modestiam: talem se in Imperio gessit, ut nomine solo Commodus, moribus & gestis esset incommodus: nec ullam pater eius unquam in rempublicam commisit iniuriam, nisi quòd genuit. Ità semper malè successit Imperio Romano, præter unum Titum, nativa successio: dignum vita exitum inuenit Commodus, cæsus à suis in palatio.

Pertinax vir senatorius, summis par Imperatoribus, si licuisset per improbos, fuisset: ad eum præfectus & aulici, freti virtute viri, cæso Commodo, Imperium detulerunt. Præfectus illi milites conciliabat: mores & vita senatui illum commendabant. Sed non diuturnum fuit Imperium: quippè ubi ad certam normam redigere omnia curavit, milites libertate assuetos offendit: illorumque odio perijt, cæsus in palatio indigna morte.

Iulianus Didius antiqua familia vir locupletissimus, inter Iurisconsultos habitus, emit magis quam virtute sibi peperit Imperium. Ostenderunt tunc milites, illum futurum Imperatorem, qui largitione illos promeretur: & idè non erat diuturnum, quòd sola largitione constaret. Statim ubi audiuerant prætoriani Severum sumpsisse foris Imperium, Iulianum ea facilitate peremerunt, qua assumpserunt. Iam enim eò licentia processere milites, ut sui putarent arbitrij, constituere & destituere Imperatores.

Septi-

Septimius Seuerus natus in Aphrica, Romana origine, Romanis in legionibus diu ordines duxit. Vbi audiuit Iulianum, perempto Pertinace, sumpsisse Imperium indignante senatu, cepit partes tueri senatus: passus se à militibus Imperatorem consalutari: magno labore peruenit, non minore defendit Imperium. Aliquot ciuilia bella gessit: victor in eos qui purpuram induerunt: morbo & senectâ perijt in Anglia. Septisidius in vrbe, eius est opus: quod Aphricanorum suorum primum voluit oculis opponere.

Antoninus Bassianus Caracalla, patri filius succedit: occiso fratre Geta, Papinianum perdidit, quod nollet scribere accusationem Getæ, quam in sui purgationem recitaret in senatu. Multos præterea nobiles tulit in medio. Nouercam duxit vxorem. Cum exercitum deduceret in Orientem, in ipsa profectioe, cum ex causa equo descendisset, iam paucis presentibus in iumentum repositus, à proximo famulo casus est pugione. Mors crudelitati eius imputabatur.

Macrinus præfectus pratorio, cuius etiam machinationi inscribebant Antonini cadem, sumpsit Imperium cum Diadimeno filio, optimæ spei iuvene: sed non potuit esse diuturna scelere parta potestas. Vbi milites accipere superesse Antonino filium (tam erat charum & venerabile Antoninorum nomen in castris) Macrinum statim cum filio occiderunt: Antoninum qualemcumque Imperatorem acclamantes. Intercesserat autem amicitia eius ditissimæ mulieris largitio.

Heliogabalus creditus Bassiani Antonini filius, (sic enim ferebat mater mulier impurissima Autiochia, & qua habebat in arca vnde militibus suadere poterat) assumitur Imperator. Insanissima bellua, & qua digna non

non sit humanitatis vocabulo: ita vixit, ita se gessit per quadriennium, vt monstrum hominis potius quam homo diceretur: vita tamen dignum inuenit exitum: casus in palatio: ad hoc solum commemorandus, quod optimus Imperator Alexander per eius occasionem orbi Romano pronenerit moderator.

Alexander, Mammea matre Christiana foemina natus, sorore eius mulieris qua peperit Heliogabalum: namper eam Mammea cum filio insinuata est aule regali, traducta Romam. Senatus quo indigniore vsus est Imperatore, magis dilexit indolem Alexandri: qua summam spem bonorum praeferebat. Annitente senatu, sub Heliogabalo creatus est Caesar: secunda potestas sub Augusto: perempta bellua, duodecim annis strenue regebat Imperium: casus in castris, cum matrem amplius, quam militibus par esset, adiuuerit.

Maximinus ex corpore militari peruenit ad Imperium, cum Alexander, eo non ignorate, incertum si ad stipulante, casus esset: Vir natione Thrax, patre Gotho genitus, insigni proceritate, cui robur responderet corporis: Sauius moribus: sub quo senatus intremuit: contra illum duos creas Imperatores, Maximum Puppienum, & Albinum: quorum alter urbem tutaretur, alter educeret exercitum. Sed Maximinus in obsidione Aquilegia cum filio, quem Casarem fecit, a suis est casus.

Puppienus & Albinus pari potestate a senatu creati, cum inuisi essent militibus, non diu imperauerunt: nam diuisim habitantes in palatio, vbi inter se non satis concordēs vixerunt, vterque in palatio a militibus caeditur: absentibus Germanis, quos custodes sui corporis delegerunt. Ea tum fuit existimatio mortalium, quod si vtrique aut alterutri affuissent, non illo tempo-  
re ca-

re caesi fuissent. Sed verum est, quod ille ait,  
Nulla fides regni socijs, summisque negatum  
Stare diu.

Gordianus puer, iam patre & auo Imperio in Aphi-  
ca defunctis, sub Maximini tempora & caesis, crea-  
tus est Romae Imperator, ut placarentur milites, du-  
bus infensi quos praemisimus: quibus etiam caesis, se-  
in Imperio permansit sex annis: quandiu supererat Ma-  
sithaeus vir prouidentissimus, pratorio praefectus seu-  
eius, res Imperij splendide administrabantur. Eo  
senectutem abeunte, successerunt qui iuueni inuide-  
bant. Facta fames in exercitu, eorum machinatione  
milites exciuit, ut alium dicerent Imperatorem, ca-  
Gordiano.

Philippus Arabs, pratorio praefectus, Gordiano po-  
mum iungitur: at ubi solus administrare institit, co-  
nens Gordianus, postulauit vel equam potestatem, non  
permittitur: vel ducatum aliquem, non conceditur: ut  
tam saltem viuere priuatam, neque hoc impetravit, ca-  
sus in agmine. Hic autem Imperator filium cognomi-  
nem fecit Caesarem. Nec aliud in laudibus eius scribitur,  
quam quod primus fuerit inter Augustos Christianus.  
Millesimum vrbis egit annum magno apparatu. Pe-  
titur deinde quod fecit: pater Verona, filius Roma  
caduntur.

Decius Cibaliensis dux pridem fortissimus, Philip-  
po surrogatur in Imperio, insignis osor Christiani  
minis. Multi sub eo caesi Romani Pontifices memoran-  
tur, cum tamen amplius biennio non imperauerit. Be-  
ati Laurentij historia nomen eius habet: sed non bene  
quadrat narratio: quia Sixtus eius Pontifex cum De-  
cio non concurrat. Mira talibus in rebus patrum ince-  
tu

ria. Cæsus est Decius cū filio à Gothis, cū illos Thracia Mysiaq<sup>3</sup> summouere constituisset: quod in Suedia sumus exequuti.

Gallus Hostilius cum Volufiano filio, volentibus militibus sumpsere Imperium: nec est insigne aliquid quo memorentur, præter mortalitatem: quæ aded exhausta terras, vt vix dimidia pars mortalium remaneret. Cū parassent expeditionem in Aemilianum nouis rebus studentem, quia & ille sumebat Imperium, morbo perierunt: nec satis de loco congruit inter scriptores, cū alij Interamnia, alij etiam alio loco scribant illos interijisse.

Valerianus in Rhetia regebat exercitum, cū milites iam solita progressi licentia, Imperatorē illum dixere. Vir erat moribus & sapientia grauis, qui non indignus etiam apud senatum Imperio haberetur. Sed ille infelici exemplo, cū persecutionem in Christianos excitasset, magis, vt ego arbitror, Decianam continuasset, exercitum duxit in Orientem: ibi miserabili sorte pugnans capitur: & quod est omni morte grauius, in seruitute consenuit: & ibi mortuus est, dedecus Romani Imperij grauisimum.

Galienus iam cum patre Augustus appellatus, paternos casus ita dissimulauit, vt nusquam de liberatione aut vindicta cogitaret: perditissime vixit, voluptatibus inseruiens. Vnde factum est, vt eius cōtemptu multi duces in prouincijs sumerent Imperium: qui mutuis pro magna parte viribus sunt cæsi: Triginta numerantur tyranni. Tentauit aliquandò Galienus educere exercitum, sed nullo magno prouentu: cū etiam fœminæ, in eius suggillationem, arriperent Imperium. Ceditur à militibus, iam pertæsis tantæ ignauie.

L

Clau-

Claudius Secundus inter duces fortissimus, & senatus, & militum voluntate ad Imperium peruenit: quo si diu permansisset, veteres duces Imperio Romano reddidisset: fortissimus, prouidentissimus, felicissimus: qui magnam stragem fecit in Gothorum gentem aliquot centena millia perimens. Sed morbus illum expleto biennio consumpsit, cum eius memoria senatus in vrbe Roma aureum clypeum suspendisset, tanquam vrbis defensori ab gente validissima, qua postea subuertit Imperium.

Aurelianus illo non minor, poterat etiam maior videtur, si a seuitia interdum temperasset, in Imperio successit vir militaris rei obseruantissimus. Cuius tempore Roma suburbis multum excreuit: pluribus victorijs signis: in Oriete, in Germania, victor ubique. Sed non potuit virtus euadere inuidiam: nam a suis in itinere confoditum cum scriba, qui sibi male ab illo timeret, confecto libello multorum inseruit nomina, quos diceretur Imperatori morti destinasse: quorum ille opera perijt.

Tacitus vir senatorius, diuturna senatus & militum honoris delatione concertationeque, cum iudicium audiendi milites poneret in senatu, & ille reijceret in militem, utrorumque voluntate creatur Imperator. Scilicet senatus, non esse acceptos militibus, quos crearet. Verumbat miles modestia praesenti vincere priorum memoriam. Huc alij morbo perijisse aiunt: alij militaribus insidijs interceptum, non sine sanguine interijisse contendunt: Verum pro certo est, vix pauco tempore inperasse.

Florianus Taciti frater, iam in Italia magnum ducit exercitum, cum accepisset de fratris nece nuntium, passus est a militibus se Imperatorem salutari, & egessit pro Imperatore. Cumque allatum esset, alibi Probus

illustrem ducem, Augustū à militibus appellatū, milites scientes qui vir Probus esset, ilicò eum animo prætulerunt: & nè grauioris motus occasio fieret, Florianum trucidauerunt tertio mense.

Probus de Pannonia, Sirmiēsi ortus ciuitate, qui diu ordines duxisset in Romanis prouincijs, vir omni virtute cōspiciuus, Imperator à militibus cōsalutatur. Imperio dignissimus, ob morū grauitatē: qui nisi Probi nomē habuisset, debuit habere cognomē, vt à modestia Probus appellaretur. Fortis, felix, prudēs: & quod in Imperatorijs laudibus precipuū est, equus ad omnes. Dum apud Sirmiū militē rustico opere defatigat ad palustrē terram reformandā, indignitate motus rei miles, in ducem, immò Imperatorem, insurgens, illum opprimit, virum paucis comparabilem.

Carus, vt ferunt, Mediolanensis, inter duces precipuus, militū voluntate Augustus appellatus, filiū Carinū Cesarē creat: ea fuit secunda potestas: Sed improbitate morū pmeruit, vt patrē non diu facti pēniteret. Ad Orientem duxit pater exercitum: ibi in castris ictu fulminis aiunt interemptum. Filium Numerianum mox Augustū appellāt. Sed ille dolo Apri soceri sui, qui praefectus erat pratorio, occiditur: diu celata morte, donec faetor proderet. Non latuit tamen author sceleris.

Diocletianus vir fortissimus, non magno natus genere, vbi in concilio queri audiuit milites mortem Numeriani, exerto gladio, Aprum adstantē percussit, testatus illum esse necis authorem: statim à militibus Imperator acclamatur. Imperiū susceptū strenuè administrat. Consurgunt omni parte bella. Herculiū Maximianū facit consortē suū: duos indè creauit Cesares. Dominis iam hostibus, compositaq; republica, nouo exēplo

purpuram ponit: idem facere cogens Maximianus Salonis in Dalmatia annis nouem priuatus vixit: et moritur, vt nonnulli testes sunt, sumpto veneno, quod ademeret à Constantino.

Constantius & Galerius prius Caesares, vbi praesores posuere purpuram, ipsi volentibus decessoribus sumptuerunt: Galerius Orientem, Constantius tenuit Occidentem: Is in Gallijs multa componebat: in Britannia mortuus, Eboraci tumulatur. Galerius autem Caesar creat: quorum Seuerum misit in Maxentium Maximiani filium: qui desertus à militibus ad Maxentium transfugis, in fuga ceditur. Hic Galerius Maximianum cognomen habebat: quod Pomponius ex marmore ostendit. Maximinum habuit Caesarem, aequè in Christianos crudelem.

Constantinus cognomento Magnus, Constantio post se succedit in Imperio Occidentis: Licinium pridem à Galerio lectum Caesarem, fecit Augustum, data ei in matrimonium sorore. Malignantem postea bello oppressit Maxentium, in quem duxit è Gallijs, ad pontem Miluuium vicit non longè ab vrbe: nam in Tyberi perijt. Liberavit tyrannide urbem. Christianis fauens, liberavit facultatem ecclesiarum erigendarum. Ipse Christianus animo, nondùm tamen baptizatus: Siquidem baptizatum differebant ad extremum, nè contaminatum baptizatus ad finem vitae, vt ferunt, ab Arriano: de Siluestro, res fabulosa creditur.

Constans, Constantius, Constantinus fratres, post se successere. Constantinus cum se fratribus opponit, ab eis opprimitur. Constans autem cum fratre agens contumaciter, cum esset apud Augustam Vindelicorum, ab eius duce opprimitur: cui omnem rerum verborumque

dem ha  
rio, dep  
fex Ath  
ad mor

quam v

Iulia

à Const

bellauit

armis, r

us. Chri

cit: inse

Oriente

statiua

tus inse

tropius,

Iouii

ratore

constitu

coram

ereitum

ganum.

Magna

vitam

cepti In

cis noua

sue XX

Vale

exauth

compen

gloria g

Imperij

mum C

dem habuit. Ita Constantius solus permansit in Imperio, deprauatus ab Arrianis: nam sub eo optimus pontifex Athanasius exulauit: mira persecutione quaesitus ad mortē. Moritur apoplexia apud Constantinopolim: quam urbem pater ornauit, & suo nomine insigniuit.

Iulianus frater patruelis Augustorum praecedentium, à Constantio primum Caesar creatur: sed ingratus, rebellauit Augusto, sese Augustum scribens: Vir literis, armis, moribus, lingua praecipuus: sed religione varius. Christianorum legem à Patribus traditam abiecit: insectatusque est: cruore tamen abstinuit. Dum in Orientem procedit cum exercitu, apud Ctesiphontem statua habuit: Victor regrediens, dum se pugna incautus inserit, hostili telo percussus interijt. Testis est Eutropius, qui illi interfuit expeditioni.

Iouinianus de Pannonia ortus, cum exercitus Imperatore indigeret, à militibus Augustus appellatur: pacē constituens cum Parthis, magis necessariam quam decoram: siquidem limitibus cessit antiquis: & dum exercitum reducit, quem Iulianus fecit ex Christiano paganus, iterum vir Christianissimus fecit Christianum: Magna in Imperio facturum multorum expectatione, si vitam diutius tenere licuisset. Nam octauo mense accepti Imperij, odore prunarum, aut, vt alij dicunt, calcis nouae, in conclauis suffocatus, interijt: anno etatis suae XXXIII.

Valentinianus à Iuliano propter Christianissimum exauthoratus, cum esset tribunus scutariorum, bona compensatione recepit Imperium: quod magna cum gloria gessit per annos XI. Valentem fratrem primum Imperij fecit consortem: deinde filium Gratianum primum Caesarē, deinde creauit Augustū: Cum multa for-

riter egisset, dignitatemq; Imperij non modò seruasse, sed amplificasset, subita & nimia sanguinis de naribus profusione interijt, princeps longo auro dignissimus.

Valens in Oriente, & Gratianus in Occidente Imperium deinde administrauere. Valens dissimulata sub fratre perfidiam Arrianam, post fratrem detentis episcopos Catholicos iubens exulare. Gothis foederata doctores de religione poscētibus, immisit Arrianos. Unde ea gens omnis cum Wandalis ad illam impietatem declinauit: Qua ex re infinita sunt orta ecclesijs millia multa martyrum coronata. Valens ad extremum à Gothis opprimitur, cum acie pulsus, in casam confugisset: in qua Gothi immisso igne Imperatorem cremarunt: quod in Suedia diximus.

Gratianus primùm fratrem adolescentiorem Valentinianum creauit Augustum. Inde cum cerneret Imperium Orientis indigere viro, Theodosium ducem Hispanum, virum clarissimum, Imperij fecit consortem, attribuitq; illi regendum Orientem, optimo in ea parte vsus consilio. Maximus quidam in Gallijs per eam pora sumpsit purpurā. Is repente superueniens exercitu, Gratianum Imperatorem Lugduni oppressit, mouens in Italiam, Valentinianum expulit, confugientem ad Theodosium, qui illum reduxit.

Valentinianus II. prioris filius, cum fratre aliquo diu, & post illum tenuit Imperium Occidentis: cum interim Theodosius Orientem administraret: iuuenis optimus, & qui dabat spem optimae expectationis. Arbogastes comes eius fuit, vir militaris gloriae appetētissimus, & quē taderet iuuenem pati Imperatorē. Igitur in teatro procurauit iugulari Imperatorē, infamās mortis, & sibi ipsi manus intulisset: sed mercedē postea accepit.

Th  
entis  
felicis  
tribu  
tio Sy  
filio m  
Maxim  
num r  
tyrann  
chrym  
discipl  
uit: m  
Aro  
primu  
curato  
te praef  
in sua  
reliqu  
fortun  
accipe  
in pac  
Ho  
perio,  
auspic  
ta Got  
sine lab  
fortiss  
occidi  
uit: G  
prouin  
spanie  
pace q

Th

Theodosius I. vir genere Hispanus, militaris rei scientissimus, & quod cætera exuperat, ad res agendas felicissimus: primò cum Gratiano & Valentiniano fratribus, post cum solo Valentiniano, inde etiã, quod oratio Symmachi ostendit, cum Valentiniano & Archadio filio imperavit. Gothos compescuit: ductis agminibus, Maximum tyrannum Aquilegiæ oppressit: Valentinianum restituit: & illo caso, in Arbogastem & Eugenium tyrannos movit, miraculosa vsus victoria: quam lachrymis potius, quàm armis, à Deo impetrauit. Miram disciplinam religionis sub Ambrosio episcopo monstravit: in Christi pace quieuit.

Archadius & Honorius filij fuere Theodosij: quorum primum Orienti, alterum Occidenti præfecit, dato cuiusque curatore: nam Ruffinus in Oriente, Stilico in Occidente præfuit. Ruffinus primus dedit pœnas perfidiæ, quod in sua commoda deriuaret omnia. Archadius autem per reliquum administrans Orientis Imperium, ea vsus est fortuna, ut in diebus suis respublica illi commissa, nihil acciperet detrimenti: & post tredecim annos Imperij, in pace quieuit apud Constantinopolim.

Honorius Theodosij filius, Occidentis præfuit Imperio, sub cura Stiliconis, viri fortissimi: cuius ductu & auspicio res prosperrimæ semper fuerunt: nam ducta Gothorum millia rege Radagaiso, in motibus Italia, sine labore militum oppressit, cepitque. Vbi verò ducem fortissimum de prodicione ab emulis insimulatum iussit occidi, omnes retrolapsæ sunt res: Imperium declinavit: Gothi Italiam peruagati, urbem Romam capiunt: prouincia cætera ab exteris occupantur: Gallia & Hispania amittuntur: Honorius post multa detrimenta in pace quieuit.

Theodosius minor Archadij filius, primi nepos, Imperium tenuit Orientis: cuius temporibus amissa est Carthago, cum omni Africa: quam Vandali ceperunt per Gallias & Hispanias mouentes: cum venissent ad mare Gaditanum, traiecerunt: inuitati à Bonifacio comite: & mansit res in eorum manibus per annos septem, tum quinque, vt in Vandalia ostendimus. Theodosius autem rebus apud Constantinopolim florentibus, in pace quieuit.

Constantius comes Honorij post Stiliconem, cum plerumque fortiter pro Imperio fecisset, eum Honorius exaltatum fecit consortem Imperij, deditque sororem illi coniugem: quam Gothi abductam, suo regi despoederat: quo mortuo, honorificè remisere fratri: Ex qua ille sustulit filium Valentinianum III. qui post patrem regebat Occidentale Imperium: donatus filia propinqui sui Theodosij minoris, qui regebat Orientem. Hic finiuit in pace, consumptus morte

Valentinianus III. ex Placidia Honorij sorore, Constantio primum comite, postea Augusto natus, à Theodosio II. primum Caesar, inde Augustus vocatus, filiam eius promeruit coniugem. Huius temporibus facta est ista nationum incursatio, in bello grauissima, quod à parte Romanorum administravit Aëtius patricius. Aduersas acies Attila rex Hunorum instruxit. Hic fuit nouissimus in Occidente Imperator, usque ad Magnum Carolum. Casus & ipse gladio militis, qui Aëtium ducem fortissimum iusserit occidi.

Fuere postea nonnulli qui purpuram sumebant in Italia: sed nemini feliciter res cessit: & ideo in Imperatorum catalogo non ponuntur, bimestres aut trimestres Imperatores: Omniu' nouissimus Augustulus, qui sumptam purpuram proiecit, cum audiret Odoacrem regem

copijs in Italiam venisse: & priuatam agens vitam, nusquam se opposuit venienti. Ità fatum erat Romana reipublica, vt Imperium, quod Augustus fecit amplissimum, Augustulus ad eam perductum tenuitatem haberet, vt formidabiliter abijceret.

Martianus in Oriente primùm cum Valentiniano, inde solus imperauit: vir grandaeuus, virtute mirabilis: quem vnica Theodosij filia, iam annis nubilis, maritum legit: pacta primùm, quòd cum ea in sanctimonia viueret: erat enim Deo deuotissima: quo factum est, vt heredem non relinqueret. Qualiscunq; tamen vir fuerit, euadere non potuit inuidiam: nam conspiratione suorum opprimitur in Constantinopoli Anno Imperij VII.

Leo inuasit Imperium, filio suo facto consortè: illud tenuit per annos XVII. cum Italia interim laceraretur inter manus tyrannorum: Nam Maiorianus quidam inuasit Imperium, & inde alij: Apud Rauennam sedem habuere: quòd opportuna terra mariq; vrbs videretur rebus gerendis. Leo autem vtcunq; Oriente pacato, Italiam contempfit, mortuus in Constantinopoli.

Zeno Leonis gener, vt alij ferunt, minoris Leonis pater, quem primi ex filia nepotem tradunt. Hic videns Italiam cecidisse Odoacri & vandalo, Theodericum Gothum, rogatus ab illo, misit in Italiam, malens illam fœderato seruire quàm hosti. Ille verò occiso Odoacre, prouinciam liberauit, & regno suo illustrauit: quod in Suedia scripsimus. Zeno autem XIIII. Imperij sui concessit in fata.

Anastasius Imperium inuasit, tenuitq; diutiùs quàm Christianitati par erat: nam Eutychianus hereticus fuit: pertinacissimè in ea heresi perdurans, & moriens: Cum interim pessima fuit Romæ dissensio super pontifi-

catu, inter Symmachum & Laurentium: quam Anastasius contempfit, Theodericus rex Italiae componere haec potuit. Imperator autem anno XXXVI. Imperij suum mortuus, defecit.

Iustinus illi Christianissimus princeps successit, qui omnes haereses exterminare contendens, deiecit seditiones episcopos Arrianos. Theodericus Italiae rex eius seculi propugnator, per legatos minatur Imperatori, nisi restituat Arrianos, Italiam se omnem igne & gladio perditurum. Mitis Imperator dissimulauit temporaliter, ne grauius malum immineat, rogatus à Romanis. Anno vndecimo regni quieuit in pace.

Iustinianus Iustini ex sorore nepos, adoptatus à auunculo, peruenit ad Imperium: in quo diu felix fuit per patrium Bellisarium, qui vir fortissimus, et dux prudentissimus, Persas retudit, Aphricam restituit Imperio, sublatis Vandalis: Italiam reddidit, victis Gothis. Per quae tempora legibus reformandis Imperator instituit libros Pandectarum edidit: Codicem emendauit: Institutiones tradidit: nouissima iura addidit. Varia eius forma in historia. Anno Imperij XXXVIII. quieuit.

Iustinus minor ex filia Iustiniani nepos, peruenit ad Imperium post auum: Vir auarus, non satis catholicus, mulierosus: qui vxorem sine iusto amplius imperari, quae Narseti fortissimo Italiae rectori contumeliam irrogauit, reuocans eunuchum ad pensa mulieribus distribuenda. Ille se orditurum telam respondit, quam Italia non resolueret: Vocauitque in Italiam Longobardos. Anno Imperij XI. Iustinus finiuit.

Tiberius II. illi successit, vir per omnia catholicus, in pauperes piissimus: qui inuētos casu thesauros inter egenos distribuit: quo merito ingentem de Persis triumphum

phum reportauit. Nihil omisit optimus Imperator, quod ad reparandum Imperij statum pertineret: Non tamen dignus fuit mundus diu talem habere principem: nam anno Imperij VII. morte defecit.

Mauritius Cappadox, gener Tiberij, pro dote accepit Imperium: reipublicæ satis utilis: Summo Pontifici Gregorio onerosus, cum leges ederet non dignas Christiano Imperatore, quibus se Pontifex obiecit. Hanc verò pertinaciam in illo castigauit Deus: quod elegisse dicitur temporaliter in hac vita: nam anno vicesimo Imperij, Phocas ex militum corpore creatus Imperator, percussit cum filio Mauritium.

Phocas Imperator factus tumultu militari, tenuit Imperium annis VII. Vnum in eo laudabile prædicatur, quod Romanæ ecclesiæ honorem suum, quem Constantinopolitani episcopi inuaserant, restituit: edicto declarans, esse Romanam ecclesiam omnium matrem. Valuit declaratio: Nam constitutione opus non erat: Christus enim in Petro constituit. Romanarum prouinciarum præfides non tulerunt inuasorem diu in Imperio: nam Heraclius eum oppressit, mouens ex Africa.

Heraclius armis patris sui regentis Africam, peruenit ad Imperium, occiso Phoca: quod primum fortiter, inde ignauissimè administravit: cum etiam in heresim laboretur. Sub eo creuit impurissimus legislator Mahomet: cuius venena mirabiliter iam per nongentos penè annos, magnam terrarum orbis partem infecere. Heraclius autem triginta & vno annis expletis in Imperio, validam relinquens sectam Saracenorum: quam non satis, vt debuit, occurrens oppressit.

Constantinus eius nominis II. Heraclij filius, cū fratre tenuit Imperium post patrem: Sed Constantinus deijci-

deicitur à nouerca Martina : quæ cum filio Heraclione tenuit aliquandiu Imperium, duobus annis : Non est passus populus muliebri imperium : deiecta enim Martina cum ignauo filio, ad suam lineam reducere successorem, vt iam defuncti Constantini filius, Heraclij nepos, imperaret.

Constantius Constantini II. filius, quem nonnulli faciunt æquiuocum patri, vt Constantinum vocent : sed Constantium vocat pars maior, eius nominis III. qui Imperium pro dignitate administrauit, catholicus per omnia princeps : & qui plurimum studeret euacuandi heresibus, quæ tum ecclesiam infecerunt. Anno autem Imperij sui XXVII. in pace Christi quieuit.

Constantinus huic filius succedit, qui fratres Heraclium & Tiberium in consortium admisit Imperij : Vir modestus, & qui patrem æquaret pietate. Contendit quidem Longobardos Italia pellere, sed alia de parte prementes Saraceni, Imperatorem proposito dimouerunt : vtrisque enim par esse non potuit : Igitur anno Imperij sui XVII. in Christi pace quieuit.

Iustinianus II. Constantini III. filius, legitima successione imperauit : Vir fortis, qui Aphricam eruit de manu Saracenorum : Infestus tamen fertur fuisse Romanis, quosdam in religione sectatus errores : Quo demerito pulsus Imperio, relegatur in Pontum : cum tamen recuperandi Imperij animum retineret, quod & fecit.

Leo II. deiecto Iustiniano, inuasit Imperium. Per quæ tempora Zacharias protospatarius missus est à Iustiniano Romam, adducere Pontificem Romanum Sergium : Sed milites Romani & Rauennates, obstiterunt impijs iussis : remisso per contumeliam Zacharia. Leo autem

autem anno tertio patitur quod fecit, deiectus Imperio,  
vt alteri cederet.

Tiberius III. simili audacia insurgens Leoni, eum  
cepit: & per septem annos, quibus tenuit Imperium,  
vinctum seruauit in carcere. Interim Iustinianus exul  
vndiq; sibi conquirebat recuperandi Imperij auxilia, &  
apud Bulgaros gentem nouam reperit.

Iustinianus II. restituitur ad Imperium, per Tre-  
bellium Bulgarorum regem: Victoriam autem suam  
cruentè exercuit: Nam Leonem expulsorem suum ex-  
tractum carcere, publicè iussit occidi: Tiberium deinde  
simili morte perdidit. Ipse quoque peremptus à Philippo  
successore.

Philippus eius nominis II. occiso Iustiniano, qui eum  
relegauerat, inuasit Imperium. Dicitur est cognomento  
Bardanus. Alij vocant Philippicum. Sed scelere partum  
Imperium non potuit esse diuturnum: nam Anastasius  
captum exoculauit, & vitæ permisit.

Anastasius II. aliàs dictus Arthemius, inuasit Impe-  
rium, decessore exoculato. Misit autem exercitum per  
mare in Saracenos: Sed principes ductoresq; mutato  
consilio, cum esset Imperator de heresi suspectus, rele-  
gentes iter, ipsum capientes destituentè sive, Theodosi-  
um inuitum imperare coegerunt.

Theodosius III. Imperium, quod inuitus acceperat,  
cogitur defendere: nam contra illum Anastasius deie-  
ctus, validum comparauit exercitum: sed ille pralio  
victum captumq; Anastasium, non alia pœna affecit,  
quàm vt sacris ordinibus faceret consecrari. Hic prin-  
ceps catholicus qui inuitus accessit, exacto anno spontè  
cessit.

Leo eius nominis III. successit Imperio. Cuius tem-  
pore

pore Constantinopolis, triennio à Saracenis est obsessa, sed fortiter defensa. Hic est ille hostis imaginum: qui filium suum consortem fecit Imperij. Anno autem XXXV. concessit in fata.

Constantinus IIII. Leonis filius, nihil patre melior, imagines est infectatus: & ut pater fecit, concremavit: Catholicos acerbe est insequutus. Magicis etiam artibus fertur inseruiuisse. Sed recuperandis Imperij provincijs, nulla illi cura fuit. Et tamen hac impietate tenuit Imperium annis XXXV. regnante diu hypocrisis propter peccata populi.

Leo IIII. successit patri, non melior filius, patri & auo impietate compar. Tempus enim propinquauit, quo Imperij honorem amitterent, ad Occidentem transferendum. Praesuit autem iste solus annis V. post patrem, & mortuus est.

Constantinus V. cum Irene matre imperauit: deinde ille, destituta matre, solus regnauit annis V. Mater autem prudentissima foemina cernens filium imperio imparem, captum excacauit: & regnauit sola annis V. Per qua tempora Occidentale restituitur, & cepit Orientale non iam amplius dici regnum Romanorum, sed Graecorum: quocirca prosecutionem eius intermittamus.

Carolus Francia & Germania rex, cum victis Longobardis liberasset Italiam & ecclesiam Romanam, perpensa à summo Pontifice Graecorum ignauia, cum accederent consilio Romani proceres, appellatus est Imperator Anno Christi DCCCI. & renouatum est Imperium Occidentale, quod iacuit annis CCCXXX. Translatumque est ad Germanos, teste Papa in c. Venerabilem. De electione. Nam Carolus Germanus, Germania pariter & Gallia regnauit: tenuitque Imperium

annis X  
generat  
hodie

Lud  
& Imp  
men sug  
tuitur:  
non tam  
& qui n  
dentior  
cum im

Lot  
mira fu  
mum or  
manife  
tem ost  
inter fi  
quiesce

Lu  
deinde  
conflix  
quam  
ea par  
rex, Lo  
cia dict  
latus M

Car  
ex post  
sterent  
regis fi  
um: in  
ciam,

annis XIII. & reliquit filijs filiorum ad septimam generationem. Permanfit igitur inter Germanos vsque hodiè.

Ludouicus cognomento Pius, patri succedit in regno & Imperio: satisq; egit pro vtroq; tutando: à filijs tamen suggestione coniuratorum destitutus, postea restituitur: Rem magnam à patre partam, satis sustinuit: non tamen potuit amplificare: Vir pius, mitis, religiosus, & qui nullis potuit exasperari iniurijs: quæ res fecit audentiores coniuratos. In senectute bona mortuus est, cum imperasset annis X X V.

Lotharius Imperio successit patri filius: sed de regno mira fuit fratrum conflictatio: quæ tamen post maximum omnium seculorum prælium dissensio finita fuit, manifestè vindicante Deo impietatem, quam in parentem ostenderunt. Lotharius X V. Imperij anno, diuiso inter filios regno, monachatur annis V I I I. in pace quiescens.

Ludouicus II. Lotharij filius, primùm cum patre, deinde solus imperauit annis X X I. cum patruo Caluo conflixit magno prælio. Causa belli erat Lotharingia, quam Imperator sibi solus vendicauit: sed Carolus in ea partem suam defendit: cum Ludouicus Germania rex, Lotharij & Caroli frater, suam quoquè in prouincia dicta partem tueretur. Mortuus est in Italia, tumultus Mediolani.

Carolus cognomèto Caluus, Ludouici I. filius iunior, ex postrema vxore, peruenit ad Imperium: cum illi resisterent Carolus, Karlomannus, Ludouici Germania regis filij: sed præualuit Carolus, obtinuitque Imperium: in quo non magna peregit. Nam reuersus in Franciam, prælio victus est à Ludouici Germania regis filijs:

filij: Deinde reuocatus à Pontifice in Italiam contra  
Saracenos, profectus cum exercitu, impotionatus est  
Iudaeo quo utebatur medico. Moritur anno Imperij VII.

Ludouicus cognomento Balbus, eius nominis III. filius  
Caroli Calui, à quibusdam inter Imperatores  
numeratur: sed tamen Iohannes Pontifex cum intel-  
geret filios Ludouici Germania regis cum exercitu  
in Italia, multaq; moliri pro Imperij corona, descendi-  
it in Franciam: & Lugduni celebrato concilio, inter  
Ludouicum coronauit: sed ille vix triennio superstitit.

Carolus III. cognomento Crassus, filius erat Ludouici  
Germania regis: auum Ludouicum Pium, prauum  
uuum Carolum Magnum retulit. Huic bellum erat  
Normannos, littora Galliarum infestantes. Rolon-  
ducem pactis ed perpulit, vt suscepta Christi gratia, ba-  
ptizaretur: & accepta parte Galliarum, filiam eius  
neret coniugem. Hoc tamen alij tribuunt Carolo Sim-  
plici Francorum regi, nõ Imperatori: quod magis pro-  
bo: nec tēpora multū discrepant: cum esset iste Simplicius  
Caroli Calui Imperatoris nepos, ex Ludouico Balbo  
Hic autē Carolus Crassus Imperator, ad extremū dissi-  
cuit pceribus regni: vnde destituitur Impio, anno XII.

Arnulphus vir bello natus, filius erat Karlomanni  
auum habens Ludouicum Germania regem: erat  
tur Caroli decessoris sui nepos ex fratre. Hic satēgit  
amplitudine Imperij: Normannos maximopralio  
didit: regem Morauorum vicit: summorum Pontificum  
miris gyrationibus se immiscuit. Nec erat res medi-  
cris, bellum quod suscepit in regem Morauia Zuent-  
baldum: cui tum paruere Bohemi, Poloni, Slesitae: De  
ille restitit Imperatori: nec facile superatus esset, nisi  
Imperator laxasset claustra Vngaris, quae erant illis ob-

iecta fe  
Morau  
magno  
indē gr  
sape pro  
mam vi  
quieuē  
gnante  
mus, id  
suetud  
runt, pr  
sent. Ac  
corpus  
tudine,  
Lud  
patri: s  
runt in  
dorum  
eius no  
Verona  
imperā  
filiam  
quem E  
liquit p  
gionum  
starum  
si sunt  
audent  
suppeti  
tur: al  
uari cū  
abierur

iecta fortissima: quibus laxatis, primam in subigendis  
 Moravis, Vngari Imperatori operam nauabant: sed ea  
 magno constitit Christianitati: nam Christianismo de-  
 inde grauisissimi incubuerunt, Sueuis, Bauaris, Francis,  
 sepè prostratis: & penetrârunt in vltima Saxoniam: Bre-  
 mam vrbem & ecclesias eius incendio perdiderunt: nec  
 quieuere, donè ab Henrico Saxonum duce, posteà re-  
 gnante, casti, se in Pannonijs continerent. Vicit, vt dixi-  
 mus, idem Arnulphus Danos, quos Gallici pro sua con-  
 suetudine vocant Normannos, centum millibus, vt fe-  
 runt, prostratis: cum ex illius agmine vix pauci cecidif-  
 sent. Ad extremum, cum creberrimo ally vsu Imperator  
 corpus distemperasset, tanta vermiu scaturiuuit multi-  
 tudine, vt nulla ope medica redimi posset, sic cõsumptus.

Ludouicus IIII. Arnulphi filius, successit in Imperio  
 patri: sed nihil magnum peregit: nam sub eo excreue-  
 runt in Italia tyranni Berengarij, de stirpe Longobar-  
 dorum: aut, vt alij putant, Romanorum. Aduersus I.  
 eius nominis, Ludouicus duxit in Italiam: ibiq; apud  
 Veronam pralio congressus, capitur, cacaturque: cum  
 imperasset annis X. Habuit autem vxorem Ludgardam  
 filiam Ludolphi ducis Saxoniam, germanam Ottonis,  
 quem Henricus I. rex habuit patrem: ex qua nullam re-  
 liquit prolem. Eius temporibus Vngari se ad prædam re-  
 gionum cœperunt accingere: proximi Bauari se obie-  
 ctârunt in loco Keruende: ibi magnam stragem perpe-  
 si sunt Bauari: Vngari autem prosperati, indè sunt facti  
 audentiores: Sed Sueui Bauaris coniuncti, cum etiam  
 suppetias ex Imperatore tenerent, denuò congregiun-  
 tur: aliquantis autem prostratis ex hostili agmine, Ba-  
 uari cum primordia haberent prospera, fuga tamen  
 abierunt. Quo tempore bellum erat inter Conradum

Lotharingia ducem, & Albertū marchionem de Babenberga: superatusque pralio Conradus, Ludouici Imperatoris germanus, ab Alberto opprimitur: quam reprodutione Hattonis Moguntini archiepiscopi, Ludouicus vindicauit in eundem, iubens publico gladio perire Albertum.

Conradus vltimus de gente Caroli, peruenit deinde ad Imperium: quem ideo Alemannum ferunt, quia eius filius Conradi, quem Albertus de genere Saxonum, pralio occidit: habuitque auum Arnulphum, ante se imperantem. Hunc Italici scriptores, si dijs placet, inter Imperatores non numerant: quia Italiam non tenuit: Ergo tot Constantinopolitani, Imperatores non erant eadem causa: nec nostri temporis Caesares, dicuntur Imperatores: quia Italiam non habent. Sed hac aliā. Merente autem Ludouico Imperatore, cum omnes principes eo propenderent, vt deferretur Imperium Ottoni Saxonum duci, etate, prudentia, opibus, viribus, florenti: sed ille causatus senium, recusauit: & tum ita est ad Conradum Francum, Conradi filium, Arnulphi nepotem: Adolescens erat spectabilis, qui necdum coniugium peruenisset: tātusq; mox implicitus est rebus, vt sine coniuge & prole moreretur. Bella tamen plura tentauit, quam fuerit ex regni commodo: Dum enim neminem patitur iusto ordine sub se dominari, aduersus habuit Bauaros, Sueuos, Saxones: Primum vertitur in Arnoldum ducem Bauariae: quem multis pralijs superatum, coegit cedere rebus: nam cum omni familia migrauit ad Vngaros. Hac sublatus victoria, in Henricum Saxonem vertit, cuius virtutem suspectam plurimum duxit: Obsedit autem urbem Mersborg, arbitratus ducem inclusum: sed ille se continuit in arce Gronede, quoad

quoad  
dux Su  
auxilio  
hardun  
guntini  
Cedit in  
nam &  
Arnoldu  
exitu, v  
rem ed  
Rheni r  
facile pe  
Quo tē  
nici ger  
pralio f  
solita es  
torū ex  
interne  
sanctim  
quas pe  
pontific  
aut Im  
uit suce  
**H**  
mum in  
familia  
vt per  
Sed ne  
nomine  
tēneret  
modest

quod auxiliaries eius copia conuenirent. Burchardus dux Sueuia, & Giselbertus comes Lotharingia, erant in auxilio Henrici. Rex autē inter suppetias habuit Euerhardum fratrem, ducē Lotharingia, & Hattonem Moguntinēsem archiepiscopū. Congressi sunt graui pralio. Cedit imprimis Hatto, & inclinauit victoria Henrico: nam & rex ipse, & Euerhardus frater, vix elabuntur. Arnoldus profugus, dux Bauaria, audito huius pugnae exitu, vrgendū regem putauit: nam Vngaris in societatem eductis, omnem ditionē regis peruastrauit in vtrang, Rhēni ripam: tantisq; motibus cōcussa est terra regis, vt facile pœniteret regem, quod omnes in se prouocāssent. Quo tēpore Reginbertus comes de Ringelheym Saxomici germinis, congressus Danis in Saxonia, magno illos pralio fudit: adeoq; contudit, vt non facile redirent ad solitā excursionem: sic vndicās necē Brunonis, & multorū ex nobilitate, quos, vt diximus, vno pralio Dani ad internecionem in loco Ebbeckestorp ceciderunt, loco nūc sanctimonialibus consecrato: quae adhuc fortē ignorant, quas penes se seruant sanctorū reliquias tumultatas, tot pontificū, ducū, comitū, & magna nobilitatis. Conradus autē Imperator moriēs, Henricū Saxonia ducē designauit successorem.

## CAPVT IIII.

**H**enicus Saxonia dux, cognomento Auceps, quod in adolescentia cum pater rebus praesset, plurimum indulgeret aucupijs, primus in domum suam & familiā trāstulit Romani Imperij dignitatē: ibiq; fixit, vt per aliquot secula immobiliter in ea permaneret. Sed neq; hunc dignantur Italici scriptores Imperatoris nomine, q; benedictionē papalē nō haberet: nō quia contēneret, sed p humilitate, quod supra diximus, princeps modestus euitauit. Dicāt igitur, si idē Impator nō est,

quia à Papa consecratus non est: quis consecrauit Augustum, & omnes ab eo Augustos vsque ad Carolum Magnum? nisi ille per quem reges regnant, & potentia iusta decernunt. Si non est Romanorum rex, aut Imperator, quia Italiam non tenet, cedant hoc nomine Constantinopolitani: ex quibus pauci Italiam habuerunt. Cedant & nostri temporis Imperatores. Proinde non fraudemus optimos principes honore suo. Scimus quomodo Pontifices ad eam se consecrationem ingerebant Romanorum sine controuersia Conradus & Henricus erant reges, etiam, si ita vis, non fuerint Imperatores. Mirum tamen, hoc illis denegari nomen regibus, quae ante Caesares permissum est ciuibus Romanis. Postquam verò quàm Conradus in fata concessit, fraterque eius, vt diximus, insignia regni ex fratris mandato Henrico pertulisset, congregati principes Franciæ Orientalis Turingiæ & Saxoniae in Frislariam, elegerunt conuenter eundem Henricum: quanquam dispositio de regno, non tam erat in arbitrio eligentium, quàm in ordinatione decedentis: Nam abinde Carolo Magno, pater filio reliquit Imperium, nisi quòd aliquoties propter ignauiam succedentis, se interposuerint principes ordinationi. Tum verò etsi Conradus decessor de Henrico, vt diximus, successuro ordinasset, ex abundantia nomen hunc fecere conuentum, vt omnium voluntate regnaret. Primam coniugem accepit monialem, quam genuit Tanquardum: quam quia habere non licebat, remisit monasterio: & accepit filiam Theoderici comitis de Ringelheim, antiquae Saxonum nobilitatis, quam illi genuit Ottonem, Henricum, Brunoldum, Matildam, Rixam, Hadewigam, Garburgam.

PR  
ru  
gestas, e  
cessores  
honore s  
rolino, g  
cerum s  
neres per  
Caroli C  
ret, nato  
faciente  
Carolum  
tem Nil  
lum cogit  
ne discre  
um susti  
git, vt so  
ueniret.  
possessor  
Vdonem  
Andegau  
psit. Rex  
ret. Hui  
dia duce  
nomen a  
secratus  
non pro  
Cum en  
orem pa  
capit: co  
quibus r

## CAPVT V.

**P**rosequamur deinde post catalogum Imperatorum, quem propter Henricum texuimus, eius res gestas, ex quo tempore inijt regnū Romanorū: nam successores eius in regno suis locis & tēporibus dignabimur honore suo. Giselbertus dux Lotharingiæ, ex genere Carolino, gener erat Henrici regis Romanorum. Hic socerum stimulabat, vt regnum Francia, quod ad degeneres peruenisset, occuparet: Nam Ludouicus Balbus, Caroli Calui filius, cū legitimam prolem non haberet, natos ex meretrice filios, Ludouicum, quem Nihilfacientem agnominauēre pro desidia & ignauia, & Carolum fratrem eius scripsit heredes. Ludouicus autem Nihilfaciens cū moreretur, filium reliquit Carolum cognomento Simplicem (sic enim indito cognomine discreuerant reges equiuocos) quē cū per fastidium sustinerent proceres, Giselbertus inter primos sategit, vt socero suo iam regi, regnum quoq; Francia proueniret. Recusabat Henricus regno pellerē legitimum possessorem. Non quieuit Giselbertus. Eudo, quem alij Vdonem vocant, legitimus tutor Caroli pueri, comes Andegauensis, tutelam gerens, regium nomen assumpsit. Rex erat, qui pro suo arbitrio omnia administraret. Huius fratrem Robertum, Celticæ, hoc est Burgundie ducem, adijt Giselbertus, interpellauitq; vt regium nomen assumeret: nam fratrem eius Vdonem, etsi consecratus rex fuerit, sciebat seruare honorē puero: quod non probauit. Cessit postulanti & vrgenti Robertus: Cum enim esset & Aquitania dux, de fratris regno potiorem partem vbi accepisset, aliquot sibi viciniōres vrbes capit: constitutis in eis pro suo arbitratu pontificibus, à quibus regis appellationem promeruit: iam enim frater

M 3 eius

eius Eudo concessit in fata, proceribus cōmendans Carolum puerum. Ergo Robertus iam factus elatior, magis copijs in regem puerū mouit: Commisso pralio, Robertus cadit. Redeunti victori Carolo Hebertus Viromandicus comes fit obuiam per speciem gratulandi: Orat regē, ad diuertat Peronam. Perfido homini rex simplex credere poterat suspicari dolos, quod Roberti sororem teneret coniugem. Intrañtem regē mox armati circū sistunt: capiunt, in carcerem protrahunt: quæ res multorum in Franciam malorum origo fuit. Tum coniurati proceres qui cum Roberto, Giselberto, cæterisque sentiebant, quod regem non haberēt, de cōstituendo rege deliberāt. Ex liberis Richardi Burgundionum ducis superstes fuit Radulphus, Caroli nepos, hunc tametsi Carolus ex Regina Angliæ regis filia prolem sustulisset, in regem assumunt: qui Suefione regio sumpto diademate de mortuo regnum administrat. Ludouicus autem Caroli Simplicis, uincti regis filius, paternorum amicorum ope delibutus, enauigato mari, ad Anglos se cum matre commisit. Pater in carcere permansit.

## CAPVT VI.

**H**Oc in rerū statu cū esset, Henrico Ro. regi cōsapetendi cum exercitu Lotharingiā, inuitatum quem diximus, Giselberto, occurrit nuncius Caroli regis cū madatis huiuscemodi. Carolus, inquit, quod dādam rex Francia, nunc uinctus, quādo illū supremam lamitas oppressit, nihil habet in vita iucūdius quāmodo dire incolumitatem, prosperitatē, & felicitatē tuam, qua plurimum spei sibi filioque, repositū arbitrat, dātibipignus amoris nō vulgare: Manū ptulit precioso tyris Dionysij, auro gemisque, inclusam: quam regum quis, ut secum ubique haberet superioribus amicus corpore dā

diuulfit, perpetua tactus deinde, vt ferūt, amētia: Quādoquidem, inquit, Franciam deseruere omnes virtutes, cum translatis preciosi martyris reliquijs, hoc apud te perpetui pignus amoris cupit esse depositū: pridem enim cū trās lato beati Viti corpore sub Pio Ludouico in Corbeia, omnis Francorū fortuna ad Saxones demigravit: nunc quod reliquum fuit Franciæ regibus, apud te noueris collocatū. Henricus rex magnificū munus singulari excepit reuerentia, regem vincitū per eundē nuncium cōsolatus, bono iussit esse animo: sibi curā fore honoris & incolunitatis eius. Accessit huic dono aliud. Rodolphus Burgundionum rex, qui aliquandiū in Italia regnabat, cū aduersus Berēgarios depugnāssēt, in eadē prouincia donum accepit à Samsone comite, lāceam miri operis, quæ quondam Constantini Magni fuisse perhibetur. Erat autem ad spectu mirabile opus: iuxta mediam spinam fenestellis intercisā, crucibus de Dominico ligno insignita: precium erat in sacris reliquijs, cui ars accessit cum auri metallo. Hæc interpositis, quos putabat idoneos, rex à rege magno precio accipere contendebat, si fieri posset: sed non erat Rodolpho vlla rei æstimatio: nihil illi in omni vita charius. Non destitit Henricus promissis, non unquam minis, vnde cunq; causis quæ sitis desiderium prosequi: & perfecit, vt ei dono ab rege mitteretur. Hunc preciosum Imperij thesaurum, Imperatores diu in delicijs habuere: nunc, quibus ex causis incertum, ad Nurenburgenses, vt creditur, peruenit. Erat huius muneris prouentus semper Henrico acceptissimus: tantumq; peperit inter reges vinculum, vt Rodolphum Henricus magna parte Sueuiæ donauerit. Eam arbitraturans Rhenum, quæ nunc Imperialis est Burgundia.

## CAPVT VII.

M 4 Ope-

**O** Per precipuum est diligentius rem Vngaricam  
 hoc rege percensere. Gens est aduena, quae recentem  
 ex Scythia commigrauit: confederatq; in Pannonia  
 & crebras faciens excursiones, aliquoties à Suenis &  
 Bauaris retunditur. Conradus quoque rex in suo tem-  
 pore illam quam fortiter repressit. Cum verò Conra-  
 dum audissent Vngari sublatum, concepta audacia,  
 excursionem fecere in Saxoniam: multis vrribus en-  
 stas, incendia, rapinas, miscebant. Rex Henricus tum  
 erat in praesidio Dwerlaon, vrbis tum praecipuae: rudique  
 militi quem habebat, non satis fudit aduersus insolenti-  
 ssimam & ferocissimam gentem. Itaque impu-  
 grassabantur ad mare vsque: Bremensis ciuitas concre-  
 matur: & tamen sanctorum, qui ibi requieuerunt, meri-  
 tis, flamma vastantibus Vngaris obuiam pergunt, multo-  
 que consumpsit. Per quae tempora etiam Dwandali in ve-  
 cinam urbem Hamburgum seuitiam conuerterunt: Hoc  
 enim illud erat tempus, quo multos Christus per sangui-  
 nem ad se deuocabat in regnum. Leuibus tum praecipue  
 vexabat Vngaros peruastantes, in quibus captus et  
 vnus ex illorum principibus, quem magno auri pondere  
 ad redemptionem deposcebant. Rex auro contempto  
 captum reddere pollicetur, si aliquot annorum inducia  
 paciscantur. Conuenit inter eos de annis nouem: quibus  
 constitutis, rex militem facit instrui omni genere neces-  
 sariorum ad bella armorum, exerceri ad pugnam, et  
 mari quoque promptè. Constituit deinde, quotum  
 quisque in agris sustineat pugnantem in expeditione.  
 Octo nonum, & in vrribus quatuor quintum quatuor.  
 & praesidijs firmat vrbes. In agris autem nihil dimittit  
 quod hostibus praeda sit redituris. Conuiuia nuptiarum  
 & alias comessationes amicorum, iubet in vrribus se-  
 reari.

lis appa  
 etiam  
 expedi  
 dalis, h  
 vocant  
 pugnat  
 agmen  
 patern  
 na obfie  
 pienda  
 timore  
 Praga  
 gentis  
 ducit n  
 Henric  
 Sic pri  
 xonum  
 matern  
 victore  
 bat, iug

**I** Am  
 illi n  
 labant  
 nihil d  
 cum si  
 iam ex  
 Vnga  
 tantur  
 ruunt:  
 ad vlc  
 xones

lis apparari: non in prædijs foris, quæ vocant urbana: etiam si in agris sint, dum sint vrbiū instructa ritu. Sic expeditum, sic exercitatum militem probat in Dandalis, hoste, vt putabat, molliore. Ducit in urbem quam vocant Brandenburgum: qua multis vix laboribus expugnata, prouinciam sibi subijcit. Indè in Dalmatas agmen vertit, eiusdem gentis & lingua nationem, quod paternum illi odium esset in gentem: cuius urbem Grona obsidet, & vicesimo die capit: militi permittit diripiendam, vt acuat: omnibusq; puberibus peremptis, quo timorem crearet in gente, victorem reducit exercitum. Pragam quoq; Bohemorum metropolim, ex eiusdem gentis societate oppugnat: regemque illius in eam perducit necessitatem, vt se dedat. Pater hic erat Boleslai, Henrico fidelis & promptus, per omnem reliquã etatẽ. Sic primum facta est Bohemia regi Romanorum, Saxonumque principi tributaria: quauis & antea per maternum Henrici auum, Imperatorem Arnulphum, victo rege Morauorum, cui tum Bohemia quoq; parebat, iugum acceperat Romane ditionis.

## CAPVT VIII.

**I**am constituta Vngaris induciæ finem habebãt, cum illi mittentes pro more nuncios, dona solita postulabant: dederat enim rex per singulos annos non nihil donatiui nomine, quo operatos haberet sibi: Id cum sibi perpetuum Vngari sperarent, rex pernegauit: iam exercitato milite, animis auctior. Indignabundi Vngarorum nunciij, ad suos vacui reuertuntur: minitanturq; subuertere omnia: & parato iam agmine proruunt: vicinos Dalmatas admonent, vt arma iungant ad vlciscendos se, commeatus importent. Illi vbi in Saxones pugnandum audiuerunt, cum contumelia Vn-

M 5 garos

Vngaros reliquerunt, quod arma iam breuè Saxonia comperissent. Profecti igitur Vngari, in Turingiã perueniunt. Affertur regi nuncius repentinus, de hostiũ insolenti agmine. Iam perniciofa aegritudine rex laborabat: & tamen supra vires egit, vt arma per quatríduum, quanta poterant, iungerentur. Acceſſere voluntarij omnes in hostes fidei: & pietatis officium non grauatè obibant, scientes quid præmij fit constitutum in eo deficientibus: quid etiam periculi, si non modo libertate depugnent. Iam ad urbem Mersborg nunciatur hostes castra fixisse. Rex autem expeditum iam habens agmen equitum peditumque, fidenter mouit in hostes. Vbi sub mutuum ad spectum venere exercitus, clamor exoritur, à Christianis quidem, Kyrie eleison, à Vngaris autem perfidis tartareus stridor insonat, hui, hui: manus deinde conferuntur. Ibi apparuit quidam supernum à Christianis imploratum possit auxiliũ: qui etiam in armis miles fiducia ferat. Sternuntur per se sine numero, capiuntur multi: caelesti munere insignis ac mirabilis victoria regi prouenit. Vngari qui superfuere, lacera velut nauis fragmenta colligentes, noctibus se subducunt. Rex victor, in laudes conditoris Deo resolutus, eius gratia deputauit victoriã. Tributa quae hostibus penderet, vertit in vsus pauperum. Iam fama tanta victoria orbem peruastit: Magnum & inaequabile nomen Henricus rex per prouincias habebat. Adierunt illum regnorum proceres, fidem eius implorantes: inter quos Heribertus gener Hugonis ducis in Francia: cum ei Rodolphus rex aduersaretur, vt apud illum sibi esset praesidio, supplicauit. Ille vero solita sibi libertate nihil negabat amicis, quod dono dignum iudicabat. Profectus in Galliam rex, regem alloquitur.

tur: p

E  
it, &  
fecit  
nia di  
cogere  
Brand  
is erat  
lustria  
gnate  
cui sim  
cer et  
uer at  
tum:  
Veltm  
alibi l  
cemus  
lo dwo  
tit, v  
tus, d  
um, q  
manus  
summ  
ant v  
hodie,  
princi  
princi  
nouiss  
dum  
Brant

tur: perfecto negotio, reuertitur in Saxoniam.

## CAPVT IX.

**E**Rat Henrico, tum omnes regni fines tuenti, bellum in Danos, Holsatiam vastantes: Perdomuit, & retrò egit gentem. Urbem Slesuicum coloniam fecit Saxonum, constituto ibi Marchione, quod in Dania diximus. Deindè cum Scandalos quoquè ad iuga cogeret, oppugnata, vt diximus, vrbe illorum præcipua Brandenburgò, per brumam in glacie firmatis castris: is erat animorum ardor: nec enim poterat propter palustria loca, & crebras vndas, aliter expugnari. Expugnata vrbi præsidem imposuit cum colonia Saxonum, cui simile indidit honoris vocabulum, vt Marchio diceretur: quod itidè in Scandalia signauimus. Inoleuerat tum primùm marchionum nomen antè inauditum: & vt arbitror, ex Saxonica lingua ductū: nam Veltmark vocat quodq; villagium suum agrum: quod alibi latius deduximus. Cùmque in morte ipsius, vt dicemus, marchionatus Danorū Slesuici interiret, in solo Scandalico Brandenburgi mirum in modum profecit, vt inter maximos Germaniæ principatus numeratus, dignitatem iam diu tenuerit Electuræ ad Imperium, quotidie per nostra tempora increscens, cùm in manus peruenerit veterum Francorum, quos nunc per summam iniuriam Francones vocant, cùm Galli teneant verum illorum nomen, ductum à libertate. Sed hodiè, vt diximus, per illos principes magnificè effertur principatus Brandenburgensis, propter accessionem principatuum, quos pridem habentes, concesserunt nouissimis temporibus ex Francia & Bauaria ad tenendum hanc Electuræ dignitatem, quæ titulo debetur Brandenburgensi.

## CAPVT

**S**ed & Hugo rex per atatem illam Italia, legatus  
misit Henrico, amicitiam eius deposcentes. Post-  
quam verò Rodolphus Francia rex in fata concessisset,  
Carolusq; vinctus in carcere diem suū obijisset, & Lu-  
douicus eius filius cum matre ex Anglia vocaretur ad  
regnum, & ab obujs proceribus saluaretur, inq; patri  
locum rex constitueretur, non durauit affectio proce-  
rum: reuixitq; in corde multorū odium stirpis suae, sta-  
tim subijt regis fastidium. Secedentibus ergò à regi-  
Francis, Ludouicus rex, Rom. regem per nuncium pe-  
tit, alicubi conuētum indicere velit ad colloquium, ce-  
pere se amicitiam ac beneuolentiam eius promereri.  
Henricus rex respondet: Non se posse regi in eare pla-  
cere, nisi super eadem & Wilhelmi Normanni sententiam  
cognoscat. Ea re cognita, Ludouicus rex & Wilhelmu-  
Normanniae ducem adit, docet qui sit regni sui status,  
quantum sit in ipso rerum momentum, si velit, posse il-  
lum magnae rei pondus subleuare, cuius apud regem per-  
petua perseueret memoria, modò Henricum regem in-  
flectat, vt ad colloquium veniatur. & Wilhelmus nō cur-  
ctanter annuit: auratū militē ex suis regi mittit Hen-  
rico: Conuentum postulat super Mosam fluuium. Hen-  
ricus, cognita & Wilhelmi voluntate, nihil moratur, con-  
uentui annuit: ad quem ipse proficiscitur: medio & Wil-  
helmo, reges colloquuntur: Icta sunt fœdera: Cuius  
rei cum fama percrebuisset, moti Francia proceres, re-  
gi suo cessere. Sed ingratus fuit postea Ludouicus  
rex & Wilhelmo eam rem procuranti: quod  
plenius in Norwagia scri-  
psimus.

## CAPVT XI.

**F**Rat autem Henrico regi, vt diximus, cōiunx, con-  
 fors regni, clara atq̄e nobilissima, nomine Ma-  
 thildis, filia Theoderici comitis de Ringelheym, ex ea-  
 dem Saxonum gente, cui fratres essent ðwedekindus,  
 Immotus, atque Reginbertus: à quibus magna nobilita-  
 tis propago disseminata est. Hic est Reginbertus, qui  
 pugnavit in Danos incurfantes, multoq̄ tempore Sa-  
 xoniam vexantes: vicitq̄ illos, liberans patriam ab il-  
 lorum incurfionibus. Erant autem omnes hi, rex cū re-  
 gina, & qui antè nominati sunt, ex stirpe ðwedekindi,  
 magni ducis Saxonie, qui bellum gessit in Carolum  
 Magnum per annos XXX. Genuit autem Henrico Ma-  
 thildis ante regnum Gerbergam filiam: quam despon-  
 dit Giselberto Lotharingie duci: Filium quoq̄ Otto-  
 nem industrium, viuidum, elegantem, & omnibus na-  
 tura donis foris & intus abundantem, qui patri suc-  
 cessit in regno. Post regiam verò susceptam dignitatē  
 genuit Henricum patri cognominē, virum fortem & il-  
 lustrem, quem post rebellionem Otto frater exaltauit:  
 ex cuius etiam stirpe Imperatores prodiērunt: Terti-  
 um genuit Brunonem, pontificia dignitate Colonia ho-  
 noratum: & qui cum pontificatu ducatum Lotharin-  
 gie administraret: quod suo loco memorabimus. Du-  
 xit autem Otto filius regis viuentē patre vxorē ex gen-  
 te nobilissima Anglorum, filiam fratris Adelstani regis,  
 quem alij Otgid, alij Edid appellant. Recordabantur  
 Angli originis sue, quod ex Saxonibus ante aliquot se-  
 cula egressi, Saxonum affinitatem repetebant. Peperit  
 ea Ottoni Ludolphum filium: qui distractus, patri  
 aliquandō rebellauit. Sed hæc infra. Henricus autem  
 rex ea fuit circumspectione, vt in omni gente sua rarus  
 aut

aut nullus esset, qui de magna re, se non gauderet ab illo muneratum: nemo fuit clarorum in gente virorum, quem non praclaro munere, aut officio, pro cuiusque virtute donaret. Erat vir omni in loco & opere praecipuus: etiam in relaxationibus animorum eam seruauit integritatem, vt laxatum, non solutum eum, qui atterenderet, videret: In conuiujs satis incundus, nihil tamen regalis disciplinae minuebat. Tantum auctoritatis in eo pondus fuit, vt etiam ludenti non crederet ad aliquam se lasciuiam dissoluendos.

## CAPVT XII.

**I**nter multas autem huius Henrici laudes ea praecipua est, quod in Saxonia prouincia sua, primus rerum rebus ordinem dedit: Vrbes immunitas iussit muris & fossatis cingi, propter incursionem Vngarorum: & si postea barbari claustris Scythiae erumperent: quod longè post fecere Turci, fecere Tartari: Sed Vngari diu pro muro erant reliquae Christianitati ab illorum incursionibus. Deinde quod vrbes legibus & moribus formauit: Iuuentutem ad arma iussit exerceri: vnde etiam vbi opus euenit, in expeditionem secum duxit, quos etiam militaribus suis coaquauit. Agros distinguens, constituens quantos quique pedites in arma mitteret ad generalem terrae expeditionem. Ab initio ipse vrbes aliquot fundauit, Quedelinborg & Goslarum: quaruam eam vrbes nonnulli inscribant Henrico III. sed illi consummauit, quod iste inchoauit. Misnam quoque vrbes ad Albi ripam Henricus communiuit: constituens in ea primus episcopum, vt esset incursionem Vngarorum vel primum repagulum. Vrbes Merborg hic rex veterem renouauit, & in sublime extulit. Paruit autem Misna, & magna Turingiae pars Saxonibus: qua

Ab illa die diuulsa sunt, cum Henricus Leo dimoueretur à ducatu: aut cum I. Otto Saxoniam permitteret Hermanno Biling gubernandam. Superiores verò Saxonia, Turingia, & Misna partes, tum alijs creditur commendasse: cum interim Henricus Leo vix mediterranea terra Brunsviccensis sibi suisq; retinuit, quòd ea esset peculiari illi ex matre hereditas. Quo etiã tempore Henricus rex collegium canonicorum, quod fundavit ðvedekindus abauus eius in Angria, ipse transtulit in Vallerseue, cõstituens ibi episcopum nomine Marcum, virum incomparabilis sanctitatis. Sed neque ibi diu permansit: Nam Otto Henrici filius, rerum potitus, quod dicemus suo tempore, transtulit in Magdeburgũ, archiepiscopatum inde erigens. Quedelinborg autem urbem singulari cura respexit, monasterium ibi erigens dominarum, in quo primam fecit abbatissam filiã suam Mathildim: Ecclesiam autem in honorem sancti Seruati iussit cõsecrari. Henrico autẽ moriente, quod deerat & vrbi & monasterio, impleuit relicta eius: que etiã in Northusen extruxit monasterium: & deinde in loco qui dicitur Poledē. Tertiũ verò erexit in Angria, vnde maritus eius Hēricus trãstulit collegiũ in Vallerseue. Religiosa verò domina nõ passa quid deesse rebus diuinis, sanctũ pridẽ locũ, nouo ibi instituto collegio, reuocauit in pristinũ honorẽ: Et nè quid deesset religioni stirpis sacrata, filius eius Bruno, Coloniesis archiepiscopus, intra vrbis suæ mœnia fundavit cœnobium solenne, quod dicitur S. Pãtaleonis: Nec mediocrẽ operã impendit Normannis baptizãdis, qui per prouinciã eius sparsim vagabantur.

## CAPVT XIII.

**H**enricus autẽ, cõpositis circumquaquẽ rebus, perdomitisque rebellibus, postremò Romam statuit pro

proficisci: sed infirmitate correptus, iter intermisit. De-  
 cubuit autem in castello quod est inter Turingorum &  
 Saxonum confinia: Cum se iam morbo grauari sensisset,  
 conuocatis proceribus, designauit Ottonem filium  
 regem, cæteris prædia cum thesauris distribuens. Sequen-  
 quutus est exemplum prædecessoris sui Conradi, qui moriens  
 regem declarasset: Nec longè erat ab consuetudine Carolinorum,  
 ut designaret pater, quem vellet ex filijs sibi in Imperio  
 surrogari: nam Carolus Magnus assumpsit viuens Ludouicum,  
 & ille Lotharium filium consortem fecit Imperij: non-  
 dum enim erat legitima electionis forma, quæ in Ottonis III.  
 nouissimis annis quod dicemus, est instituta. Ottonem ergo,  
 qui filius maximus erat natu, & fratrum optimus, omni regno  
 præfecit. Iam etiam Francia Orientalis regio cum Turingia,  
 cessit regibus Romanorū: postquam reges Francorū in id  
 imbecillitatis peruenerant, ut vix quædam Gallijs erant  
 tueretur: Et Germanorum reges iam aluisse viderentur  
 regibus Romanorum. Testamentum itaq; legitime factum,  
 & rebus ex more Christiano consuetis, defunctus est  
 Henricus anno regni sui XVII. ætate autem LX. Translatum  
 est autem corpus eius à filijs in urbem Quedelinborg,  
 & in basilica sancti Petri ad altare sepultū, cum planctu  
 & lachrymis plurimorum

## CAPVT XIII.

**O**Tto, qui ex rebus gestis postea sibi nomen Magnus  
 adsciuit, Henrici regis filius, approbatur rebus  
 succeditq; in locum Augustorum octogesimus primus  
 Octauio Cesare, omni populo Saxonum Francorumq;  
 plaudente: regnauitq; annis XXXVIII. Approbatus  
 est à principibus apud Aquisgranum, vbi mox vniuersus  
 est rex, per agente ministerium Moguntino archiepiscopi

scopo nomine Hildeberto, genere Franco, professione monacho: qui nutritus in Fuldensi monasterio, ad hoc suo merito prouectus est, vt pater primùm eius loci constitueretur, deindè ad fastigium Moguntinæ sedis proueberetur. Rex autem, benedictione percepta, quàm sapientem in regni moderamine, quàm fortem in aduersantium certamine, quàm strenuum in religione se præberet, facile enarrari non potest. Primùm igitur barbaris ad nouas res exiliētibus, vt fieri solet, Bolislauus dux Bohemia, & Wentzelaum fratrem suum regno Romano fidelem, Christo deuotum, percussit: in cuius violationem cum rex exercitum mitteret aduersus Bolislauum, primò Saxones victores visi sunt: deindè pro recenti victoria securius & inconsideratius agentes, repentina incursione omnes ab hoste sunt occisi: Et perseuerauit deindè assiduum bellum vsque ad decimumquintum regis annum: Ex eo regi Ottoni reconciliatus, fidelis in finem vsque permansit. Vngari verò antiqui Saxonum hostes, immò verò omnium quos non habuere ad tributa pèdenda faciles, audita morte Henrici, qui illos maxima clade affecerat, volentes pertentare noui regis vires, mouerunt per Orientalè Franciam, tentantes irrumpere Saxoniam in parte occidua. Sed rex Otto, illorum comperto aduentu, obuiam processit cum expeditis agminibus: & congressus ità repulit, vt laceris viribus reuersi, diu intra septa Pannoniarum permanerent. Et cum externa bella requiescerent, cœperunt regi nasci intestina in ipsis regni visceribus: Nam Arnaldo duci Baiuoriarum, quos nunc vocamus Bauaros, mortuo, filij eius in superbiam erecti, volebant agnoscere regem: neq; in cœtū regni parere euocationi. Gallicus ille sanguis faciebat animos, quodd se  
N potius,

potius, quam Saxones, natos ad coronam regni arbi-  
trarentur. Sed rex Otto pro contumacia quam pre-  
tenderant, prateritis Arnoldi liberis, ducatum permisi-  
eorum patruo Bertoldo, illumq; in ditione defendit. Ita  
factum est, vt quod sub rege tenere nolebant, ab illo po-  
nitus extruderentur. Mortuus est etiam illo tempore Ge-  
gefridus, vnus ex Saxonum primoribus, qui proxima  
sub rege potestate, multa in Saxonia administrabat: Es-  
us ditionem Danemarum regis consanguineus frater, hoc  
est, ex solo patre, non etiam matre, deposcit: erat enim  
ille natus matre moniali, quam Henricus pater am-  
bat, & aliquandiu pro coniuge tenebat, sed vxorē ha-  
bere non poterat. Rex autem comitatum illum Gerom-  
concessit, viro primario: inde exasperatus in fratrem  
Danemarum, rebellionem molitur.

## CAPVT XV.

**E**uerhardus quoq; comes iratus aduersus Brunin-  
gum quendam ex Saxonum primoribus. Erat hic  
Euerhardus Conradi regis, vt supra significauimus,  
germanus frater, ex sanguine Carolino: cui etiam Ot-  
to per auitam lineam non erat alienus: Hi principes  
erant conspirationis in regem: Euerhardus enim colla-  
ta manu succendit urbem Bruningi, qua vocabatur  
Eliueri: interfectis qui inierant, sine discrimine sexus  
& etatis omnibus: quā presumptionem rex in eum se-  
uerè vindicabat: nam & multam illi indixit centum  
talentorum: Auxiliarios quoq; illius quodam dedeco-  
re notabat: vt in urbem Magdeburgum, postea ab Ot-  
tone insignitam, canes deducerent: quod probri genus  
illa etate habebatur. Qua ex re vehementer exaspera-  
tus Euerhardus, iunxit se Danmaro, ad instruendam  
regi rebellionem. Ergo iunctis armis oppugnant praes-  
dium

dium quod dixere Bardewick, in quo rex germanū fra-  
 trem suū Henricū adolescentiore fecit educari: & ca-  
 pro presidio, militibus dedere diripiendum, quo in reli-  
 quum eos haberent obsequentiores, abducto secū regis  
 fratre Henrico: Indè urbē quae dicebatur Eresborg, in  
 deditionem acceperant: eamque firmatam, sedem sibi  
 fecere, firmissimumq; refugiū: vnde excursions multas  
 facientes, diripiūt vastantq; vicina loca. Cumq; sinē nul-  
 lum faceret malorū, sepè a rege admonitus frater, ma-  
 gis in superbiam erigitur. Rex contracto valido exer-  
 citu, urbem memoratā obsidione cinxit. Ciues aliquan-  
 diū quid facerent deliberātes, cum viderēt Danemarū  
 ad reconciliationē fratris regis nihil intendere, seq; ad-  
 extremū ab ira regis nō posse urbē tueri, apertis portis  
 intromisere regem, sperantes quod in germanum pro-  
 solita clementia nihil statueret grauius. Confugerat  
 autē Danmarus in ecclesiā, apprehenso cornu altaris.  
 Sepserant regij eandem basilicam: quā cum ingredi  
 munitam non possent, quidam per fenestram missa sa-  
 gitta Danmarum confixit. Non probauit rex factum:  
 sed nulla vis potuit infectum reddere. Euerhardus Hen-  
 ricum obseruabat, malè sibi timens, vbi audiuit casum  
 consortis: prouolutus autem pedibus Henrici captiui,  
 veniam precabatur. Facilitas adolescentiae celsit pre-  
 canti, & in familiaritatem admisit, pridem raptorem  
 suū. Ille vbi insinuauit se iuueni, coepit pratēdere, quan-  
 ti in regno principes Ottoni aduersarētur: inprimis so-  
 rorum eius cōmemorauit Gisbertū Lotharingia du-  
 cem: Si in animū ducat Henricus illi adherere, facile  
 futurū, vt ipse accepta corona regnaret pro fratre. Mo-  
 uit adolescentem promissus honor, facileq; consensit sce-  
 leri, cuius tantam sperabat futuram mercedem.

**G**iselbertus dux eadem expectatione tenebat  
 regem sororium suum, hoc est, cuius germanam ten-  
 ret coniugem, vinceret, sibi coronam vendicaret, debi-  
 tam generi, quod Frācorum sanguine gloriaretur. Ne-  
 alia spes fouebat Euerhardum: qui & ipse rege vici-  
 cogitabat, Henrico Giselbertoq; contemptis, sui se-  
 tionem habiturum: recordabatur enim regem Conradum  
 fratrem: hoc autem blanditia vxoria exaudita prodi-  
 bant pauld ante mortem eius. Cū enim gremio fove-  
 ret vxorem: Gratulare, inquit, nunc in sinu comitis  
 proximo gauisura in amplexu regis. Itā tres conspira-  
 tores, pro se quengq;, vna spes fouebat. Rex omniū gra-  
 rius, habebat non contemptibiles copias, quibus fidebat  
 Hermannum Sueuorum ducem, fratremq; eius Viti-  
 Conradumque, quem pro insigni circumspectione cog-  
 nominauere Sapientem: qui etsi proxima affinitate  
 Euerhardo iungeretur, potiozem tamen omni propo-  
 quitate duxit fidem. Henricus autem regis germani  
 spe magna sublatus, in loco qui dicitur Saluedia, pro-  
 cerum suorum egit conuentum: is est in media Tur-  
 gia, qua tum obsequuta est Saxonibus: ibique con-  
 uio & singulari comitate pertractans, multos sibi fa-  
 deuinctissimos, muneribusq; cōciliabat alios, prout mo-  
 res cuiusq; & fortunā interpretabatur: magnoq; ager-  
 ne perarmato, contendit cum expeditis in Lotharing-  
 am: ibiq; Euerhardus arma sua coniunxit Giselberti  
 Viribus vndiq; cōparatis, mouerūt in regē. Audiuit re-  
 friuolā trium in se conspirationē: & initid quidem no-  
 credidit fratrem & sororium, nulla vnquam à se affi-  
 ctos iniuria, in se ducere. Vbi autem certior factus est

contra  
 tibus.  
 torem.  
 vrbem  
 co: sea

**V**  
 xones t  
 affunt i  
 tium. I  
 angeba  
 gia non  
 neret q  
 armis i  
 equo de  
 illius ac  
 bus ad  
 mana d  
 stabant  
 ripa lac  
 ci in m  
 pius diu  
 se verte  
 pauore  
 Erant i  
 Hoc L  
 prasidiu  
 vulnere  
 terat in  
 vir prin  
 cio in d

contractis vndiquè copijs, obuiam proficiscitur venientibus. Spem constituerat in Deū innocentia propugnatores, vindicemque mala voluntatis. Venerat rex ad urbem Tretmont, nunc Tremoniam, ea paruit Henrico: sed armis regis coacta est illi cedere.

## CAPVT XVII.

**V**entum erat ad Rheni ripam, & cum de hostiū vicinitate necdū cōpertum esset, audaciū Saxones traiecerunt: Vix ripam alteram tetigēre, ecce assunt improuisi hostes, vix permittentes armandi spatium. Rex conspicatus ab altera ripa suorum periculū, angebatur supra modum, quod ad traiciendum nauigia non adessent: cauerat enim hostis. Igitur cum cerneret quo in loco res suorum, qui traiecerāt, essent, nec armis illos tueri posset, aliud quasiuit praesidium: nam equo desiliens, sacra lanceam, quam diximus patrem illius accepisse ex Burgundo, venerabundus flexis genibus adorabat, de caelo suis postens auxilium, quādō humana defecerunt praesidia. Idem fecerunt qui proximi stabant, exempluum regis sequuti. Saxones in altera ripa laceffere potiū hostem quā pugnare poterāt, pauci in multos: itaque tenues quas habuere equitum copias diuisere, vt medium hostem incertum facerēt quod se verteret. Conspēta est virtus auxiliatrix de super: nā pauorem hostibus iniecit vt fugerent, nescientes quid. Erant inter Saxones qui Gallicè sonarent, Fuge, fuge. Hoc Lotharingi à socijs proclamari arbitrati, fuga praesidium quasiērunt. Henricus regis germanus graui vulnere accepto in brachio, quod anno vix integro poterat integrari, & ipse in fugam vertitur. Intere erat vix primarius in exercitu regis, qui misso celerrimè nūcio in ditionem Henrici, huius victoriae famam iussit di-

uulgari: Cecidisse Henricū, & omnia sua in manibus  
 esse regis: Peregitq; vt vrbes confestim se regi permi-  
 terent: præter Mersborg & Schidingen. Henricus au-  
 tem solis suorum nouē ex fuga recollectis, iterū trans  
 Rheno, in Mersborg munitam urbem se recepit.  
 Quo comperto, rex illam obsidione præsit: & cum per  
 duos menses cerneret Henricus sese aduersus fratrem  
 longè esse imparē, deditiois verbū fecit, nec detre-  
 uit. Formula fuit conuentionis, vt triginta dierū inde  
 cū acceptis, deliberaret Henricus & omnes milites  
 eius, quid mālent? Optione proposita, intra tempus  
 gratiam confugere, quod liberū rex faciebat, aut Sa-  
 xonia excedere. Henricus autem tum elegit, vt spem  
 emigraret in Lotharingiā, ad Giselbertum cōtendens  
 apud quem per dies aliquot mansit. Rex expeditis  
 copijs ducit trans Rhenum in Lotharingiam: qua Gise-  
 lberti essent, omnia ferro & igne peruastabat. In-  
 gens Giselbertum se continere in præsidio, quod vocat  
 Kiuermont, hoc est, Mons capræ, concidit illuc ducit  
 obsideat: sed Giselbertus elabatur. Et cū frustrata  
 inde videretur regis molitio, in occupando vel duce,  
 eius præsidio, vastata circum regione, locupletatum  
 ducit exercitum in Saxoniam.

## CAPVT XVIII.

**E**Verhardus autem in confinibus Alsatia oppidum  
 tenebat Brisacum: quod aliquandò erat nobilitatis  
 qui Harelongi dicebantur: tum autē velut suū Euer-  
 hardus firmo præsidio communiērat, illic constituto-  
 ribus militū, qui tuerentur: Hi excursantes, inde omni  
 regi parentem è vicino prouinciam peruastabant. E-  
 arcem obsidere constituerat, coactis regni proceribus  
 Venerant alacres, & fixis apud regis tentorijs quibus-  
 dam

suis, ob-  
 dericu-  
 in reg-  
 quid  
 tistite  
 rege ab-  
 pers pu-  
 ère tan-  
 to die c-  
 ret opp-  
 apud r-  
 bantur  
 viribus  
 pericul-  
 perturb-  
 decoru-  
 pter qu-  
 rent an-  
 eturos.  
 comes,  
 bat. Is  
 postena-  
 tem ali-  
 Postula-  
 am La-  
 quod rej-  
 dit: qu-  
 ferat in-  
 mitem  
 etum, v-  
 se illo e-  
 sentem

suis, obsidioni se parauerunt. Erat inter proceres Fri-  
 dericus Moguntinae sedis antistes, obliquo, vt ferebant,  
 in regem animo: Is habito cum multis colloquio, nescio  
 quid cum illis peregerat: multi verò ex his qui cum an-  
 tistite sermonem miscuerunt, laxatis noctu tentorijs, clam  
 rege abiierunt. Fridericus autem, quò consilij illius ex-  
 pers putaretur, apud regem in obsidione remansit: Fu-  
 ère tamen qui synceritatem pontificis tuerentur. Exor-  
 to die cernentes regis milites quàm rara corona cinge-  
 ret oppidum, quòdque magna pars auxiliorum abiisset,  
 apud regem mentione facta defectionis, suadere cona-  
 bantur, vt & ipse reduceret in Saxoniam, donèc auctis  
 viribus numerosior rediret: nè fortè cum capitum suorũ  
 periculo, etiam hosti forent ludibrio. Rex verò nulla  
 perturbatione motus, consilium fugæ non probauit: in-  
 decorum & generi & dignitati suæ arbitratus, si pro-  
 pter quorundam perfidiam, hosti terga daret: fide-  
 rent animo & armis, sese magnis hostium copijs suffe-  
 cturos. Erat etiam tum inter primos regni proceres  
 comes, qui honesta cohorte militiam regis condecora-  
 bat. Is iam tempus esse ratus magnum quid à rege de-  
 poscendi, quandò eo in articulo restrictus, à se comi-  
 tem alienari, nullo, vt putabat, modo rex pateretur.  
 Postulabat ergò sibi permitti monasterium & abbati-  
 am Lauresheimensem. Rex prudenter intelligens  
 quò respiceret illius temporis audax postulatio, respon-  
 dit: quæ DEI sunt, suæ potestatis non esse, vt trans-  
 ferat in vsum rerum secularium: Arbitrari fortè co-  
 mitem tam audaci prece, regem sibi esse aded obstri-  
 ctum, vt negare non ausit quicquam: ponat errorè: non  
 se illo esse animo, vt vel hoc, vel aliud quicquam ob præ-  
 sentem rerum necessitatem permittat postulanti: Si

indè discedendi quærat occasionem, nihil esse opus  
giuersione: abeat quamprimum: Romanorum regem  
etiam sine illo hostibus occursum. Comes ubi audiuit  
regis animo profundius, ac putaret, petitionem suam  
insedisse, prouolutus pedibus eius, veniam postulauit,  
se contendere testatus contra regis voluntatem.

## CAPVT XIX.

**H**ostes ubi audiuerunt regem esse in obsidione  
faci, transmissis cum copijs Rheno, apud Alder-  
nacum in eum ducunt: quæ uero media fuere, omnes  
peruastant: & spolijs onustum militem iterum traieci-  
uissere Rhenum: ut in tuto loco præda collocata, con-  
tenderent ad plura conquirenda. Interim uero He-  
manni Sueuorum ducis germanus, & Conradus cogno-  
mento Sapiens, qui erant partium regis, & ipsi expel-  
tis copijs tendebant ad regem: non tamen pares Gise-  
berto vires habebant in armis, ut acie illi opponere con-  
tenderent: sed pone legentes iter, sequebantur en-  
stantes, si quando occasionem inuadendi nanciscerentur.  
Obuium habere sacerdotem tristi vultu: quæ  
sciscitanti unde veniret, quidve moerens esset? Ab istis  
quit, qui præcedunt prædonibus vnicum paupertatis  
solatium, ademptum est iumentum. Interrogatus si  
cem Giselbertum, & Euerhardum comitem vidisset.  
Respondit illos magnam à se iam suorum manum  
præda dimisisse: ipsos uero, quod malè ipsis vertat, in  
reficiendis corporibus cum paruo comitatu in villa  
longinqua considerare. Re comperta, Vito & Conradus  
loquuti milites, arma expediunt: improuisi irruunt  
imparatos. Euerhardus occiditur: multiq; cum illo  
dunt: capiuntur aliquot. Ipse Giselbertus dux equo  
ctus, & quò se vertat incertus, in pfluentè Rhenu, equo  
robo

robore sisus, se immittit: ibi raptus vnda vortice, perit.  
Ita paucorū sanguine regi Ro. magna constitit victoria.  
Cuius rei nuncium vt Ottoni perferebatur, iter tenebat  
de more suo ad ecclesiam. Mox audiens equo desiliit: &  
genibus prouolutus, suspexit in calum: O summi, inquit,  
calites, quam iustè noxæ vindices estis: Discite iustitiam  
moniti mortales: Et iterum iumentum conscendens, ad  
ecclesiam properauit. Veruntamen aliquanto diuersius  
Gallici scriptores rem enarrant, ad eundem tamen exitum.  
Aiunt regem Francia Ludouicum fuisse in parte  
hostium, & obniscum regi Ro. quòd Lotharingiam occupa-  
pare contēderet, quæ semper Gallici iuris extitisset: Hē-  
ricum Ottonis patrem, Saxonix̄ dominatu donatum ab  
regibus, præcipuè Carolo tum puero, Ludouici patre:  
Non esse permissum Saxonibus aliquid vltra Rhenum:  
itaque omnes qui in Lotharingia fauebant Ottoni, pul-  
sos trans Rhenum. Hanc iniuriam Ottonem, vt ferunt  
illi, vindicaturum, copias in Lotharingiam traduxisse:  
euastatāq; prouincia, cum magna præda reuertisse. Gi-  
selbertus, vt ferunt, regis sui auctus viribus, cum vicem  
Ottoni reddere constituisset, agmina sua & ille vicissim  
in Saxonix̄ traieciat: Et iam multis rebus in prædam  
comportatis, cum in eo essent occupati Lotharingi, vt in  
suam prouinciam omnia trans Rhenum traicerent,  
Ottonem cum suis superuenisse copijs, & inito certami-  
ne, grauisimè ferunt præliatū, maiori parte Saxonum  
occisa: cum etiam Gallici generis plurimi cecidissent.  
Arbitratum Giselbertum hosti prouenisse victoriam, se  
cum iumento credidisse profluenti Rheno, & ita perisse.  
Fauet quisque genti suæ, & illi studet condecoran-  
da: verum historiarum vera lex est, veritatem efferre  
nudam sine discrimine partium.

**G**iselberto duce iam rebus humanis subtracto, Ludouicus Francie rex magnificiens Romanorum regis affinitatem, relictam Giselberti coniugem, Ottonis germanam poscit uxorem, & accipit. Potuit & respectus in Lotharingiam adducere regem in illud coniugium. Rex autem Otto tanta potitus victoria, Bertoldum Bauarorum ducem, misso nuncio de rebus feliciter prouenientibus, fecit certiore: ut merito gratularetur, qui onus regni pro magna parte suis viribus supportabat: fecitque illi arbitrium, si mallet Giselberti relictam, an filiam sibi coniugem: ignorabat enim regem Francie iam illam relictam traduxisse coniugio: Elegit dux annos adulescentiores. Fridericus iterum archiepiscopus Moguntinus cum expectaret aduentum belli, iam tamen multis rebus inclaruit, quibus hostibus regis magis quam regi inclinaret, profectus in Metim, ut se consociaret Giselberto, in ipso itinere nuncium accepit de nece suorum, quos regi praeponerat, amicorum: & conuersa profectio, Moguntiam redire contendit. Ciues autem certiores facti de pontificis in regem rebellionem, cum audirent regis nequecia ubique prosperari, ut indignationem regiam euertarent, quod suspecti illi ducerentur, redeunt pontifici suo urbem non patefecere. Ille declinans, captus est a regis praefectis, & in praesentiam regis adductus: Cum grauius illum increpasset rex, misit in Saxoniam custodiendum carcere: vnde tamen miseratione regis non diu post dimittitur. Mira pontificum perplexio, qui vtrisque rebus impliciti, & secularibus & ecclesiasticis, magnam rem peragunt, si vtroque integri ex fide omnia implent.

Otto interim rex, Frācorum regi vocatur occur-  
 rere ad colloquium: Indicitur de vtriusque pla-  
 cito locus & dies: Ibi tum consertæ sunt nuptiæ inter  
 Ludouicum regem, & Ottonis germanam, Giselberti  
 ducis relictam: vnde ille geminam prolem sustulit viri-  
 lem, Lotharium atque Carolum. Ibi etiam Ludouicus  
 offendit Ottoni perfidiam Normannorum, littori suo  
 insidentium: Si iungat Francis rex Romanorum arma  
 illis exterminandis, Lotharingiam illi cessuram in præ-  
 mium. Oblitus erat Ludouicus obsequiorum quæ illi im-  
 penderat & Wilhelmus Normannus, cum illum Henrico  
 Ottonis patri conciliaret. Magnis tum conditionibus  
 Ludouicus perpulit Ottonem vt annueret: quanuis  
 Normannorum principum iam à memoria patris eius  
 Henrici, quod supra significauimus, bonus esset in Saxo-  
 nes respectus. Sed tum rex regi cessit postulanti. Ducunt  
 vnà iunctis armis Rothomagum: vastant prouinciam:  
 urbem autem inexpugnabilem cernentes, obsidionem  
 non intentauere: aliquot leuia prælia commissa sunt: sed  
 nulla memorabili re peracta, reges in sua quisq; redu-  
 cunt exercitus. Henricus autem Ottonis regis frater,  
 cum consortes belli deperisset, & iam auxilijs omni-  
 bus destitutus videretur, arcem Lotharingiæ Kiuermont  
 ingredi constituens, prohibitus est à sorore, Gisel-  
 bertii relictâ iam tunc vidua. Quid est, inquit, frater,  
 quod contendis iram regis in nos exasperare: maritum  
 perdidisti, dum coniuratis in fratrem: & nunc prædia no-  
 stra ad rapinam exponis. Cessit ergo, & in Franciâ con-  
 cessit ad regem Ludouicâ, qui prouinciam Lotharingiæ  
 cõmisit tutandam cuidam Vtoni, inter proceres Fran-  
 corû primario, vt educaret Henricû Giselbertii filium.

Inte-

Interim parabatur matrimonium, de quo praediximus inter Ludouicum regem Francorum, & relictam Giselberti, Ottonis Romanorum regis atque Henrici fratris sui germanam: quam rem praecipuo ante commemoratam, huc in suum ordinem reuocamus: quomodo saepe praestat narrationis contextus.

## CAPVT XXII.

**H**enricus Ottonis regis germanus, cum aliud se peresse nullum cerneret consilium, accitis quibusdam episcopis, quos ad rem iudicauit idoneos, improuisus regi fratri superuenit: & prouolutus genibus veniam precatur. Adstantes episcopi, verba precantis quibus poterant, adiuuere modis. Rex primum stupefactus haesit: deinde, *Qua*, inquit, iniuria a me exasperatus, tam in me cruento bello exarsisti, impacatissimum diu animum fouisti? semel ac iterum admissus in gratiam, rebellasti? Crimen hoc tuum etsi veniam non meretur, faciam tamen non quod mereris tu, sed me & fratrem, & regem decet: hostem oblitus, germanum accipio: eleuansque iacentem, permisit ad osculum: Tamen quo ad deferuere ira, iussit oculis elongatum, deduci in palatium in Ingelheym, quod Magnus Carolus exaedificauit: inde aliquot illi permisit ciuitates in Lotharingia: demum interuentione matris amborum superextantis, omnium criminum abolitione facta, plenam recepit in gratiam. Nec longum tempus in medio, cum moriente Bertoldo Bauarorum duce sine prole, eiusdem matris precibus rex flexus, ducatum illi donauit cum omni iuris solennitate: Habebat enim Henricus coniugem filiam Arnoldi quondam Bauariae ducis (vt etiam illa ratione non extraneus videretur) feminam prudentem, & omni flore pudicitiae formaeque multas praestantem.

stantem. Filij autem Arnoldi memorati propter perfidiam patris & propriam à ducatu exclusi, comites erant Bauaria, quanuis alter ex his Rodolphus, coniugem teneret germanam Ottonis & Henrici. Ex hoc autem die Henricus dux Bauariae fratri regi semper fidelis permanebat. Hic fuit exitus belli intestini, quo in optimi regis interitum tres, vt diximus, sibi quisque regni coronam sunt polliciti: Sed non ita visum Deo: vicit enim innocens & melior causa. Tum verò reddita pace, alterum diuersum illi bellum surrexit in monachos: asserentibus pontificibus, Melius esse paucos Deo seruietes pascere, quàm magnum gregem ociosorum, nulla in re vtilium reipublica, qui neque Deo satis seruiant: sed monastico habitu seculi sequantur voluptates. Poterat zelus esse diuinae religionis, qui stimularet pontifices: sed immiscuit se priuata contentio, de emulatione consurgens, quòd cernerent pontifices, maiori esse apud regem abbates loco, quàm se. Fridericus Moguntinae sedis antistes, adhuc captiuus, huic rei inscribebatur: sed ei minimum apud regem erat fidei, post compertam ab se alienationem. Primum quidem libera custodia habitus, vbi cõperit rex scriptas ab illo literas, arctius iussit obseruari vincitum: ad extremum tamen illius misertus, veniam dabat erratorum. Defuncto autem Vtone Lotharingorum praeside, atque Henrico Giselberti filio, regis ex sorore nepote, rex Otto donauit Lotharingiam Conrado primario inter proceres regni, adolescenti, cui etiam filiam despondit Lutgardam: quis autem fuerit, & quagente editus Conradus, nemo commemorat hoc loco: nisi quòd nobilissimum fuisse inde conuincitur, quia regis filius Ludolphus huic erat intimus, maxima familiaritate deuinctus, & quòd gener regis esset allectus.

**A**ffinitatibus magnatum rex Otto munitus, iam tantus erat, ut à nemine facile oppugnaretur. Nam Francia rex sororem, & Lotharingia dux filiam eius habebant coniuges. Ludouici autem Francie regis fortuna vacillabat: nam à ducibus suis circumuentus in praelio, excedit: proximamque urbem fugiens ingreditur. Ciues illum Haroldo Baiocensium duci tradunt, sed dato minore filio obside, dimittitur. Nec finis tamen malorum: nam inde egressum, dux Hugo cognomen Capetus, captum iterum regem mittit sub custodia publica Lugdunum. Otto rex ubi comperit sororis suae fortunam, se accingit ad ultionem: conscribitque exercitum in Francos validum. Confluxere voluntarij multi, utriusque regis gratia, ut tantam in dominum suum Francorum superbiam vindicantes, si fieri posset, etiam confringerent. Hugo qui iam regnum occupauerat, addito Saxonum in se motu, misit qui per contumeliam regi nunciaret, Domi sedeat, utatur consule, nam per animam patris sui iurauit, plura sibi esse arma, quam vnquam Otto vidisset: Quid enim possent Saxones, quorum tria tela hauriret vna, si libeat, potione. Hoc superbum, & contumelia plenum nuncium, Otto rex prudens ridiculo quodam reiecit: iubens eundem qui pertulerat, regi suo renunciare, plures sibi esse scænimæ pileos, quam vnquam vidisset Hugo: eos presentari Hugoni oportere, ut pileatus fiat pro Capeto. Habebat tum Saxonicus ritus, ut omnes per æstatem scænimæ, hoc est, stramineis, vterentur pileis: Et cum rex Otto duceret legiones trigintaduas, non erat qui non ad solem hoc genere vteretur tegminis: præter Fuldensem abbatem cum paucis sequacibus, non amplius tribus. Est & alia

eiusde  
Saxon  
nem, v  
natos  
deant  
cauda  
Ita tur  
in Gal  
gamus  
que au  
hoc tu  
tumel  
cum m  
ad ob  
ciuita  
be, ven  
tuerat  
refitit  
quare  
goma  
niam  
quent

**P**  
terem  
lorum  
fionem  
non c  
tum  
breui  
propte

eiusdem rei interpretatio : cum per contumeliam Hugo Saxones nominasset effeminatos, iussisse ferunt Ottonem, ut milites in capite gestarent colos subtiliter tornatos cum fuis, ut irrisioni Gallorum ipsa specie respondeant : quod & nostri temporis imitantur milites, qui cauda vulpium ornant lanceas ad contemptum hostium. Ita tum Otto ut suorum contemptum acrius vindicaret in Gallos, colos tornatiles iussit in cono praeferi, ut legamus faemineos pileos pro eo quod est faeminos : utrunque autem ad irrisionem pertinet Gallorum. Sed tamen hoc tumperegit Ottonis exercitus, ut Hugo oblitus contumeliarum, in verum versus timorem, regem Ludovicum mox emitteret. Rex ille iunctus regi, procedunt vna ad obsidendum Lugdunum : Sed cum inexpugnabilis ciuitas videretur, ea relicta, Rhemos adeunt, in qua vrbe, vero destituto pontifice, Hugo nepotem suum constituerat : Sed reges deiecto adulterino pontifice, verum restituunt : multis praeterea locis in deditioem receptis, quae rex regi attribuit vero domino. Cum nusquam Hugo magniloquus in aciem prodiret, rex Otto in Germaniam suam reduxit exercitum. Hugo vero in annum sequentem regi suo reconciliatur.

## CAPVT XXIIII.

**P**er quae tempora Editta regina postulauit, & impetrauit ab Ottone rege, ut ad Albim fluium veterem urbem, sed diu desolatam ab incursione Swandalorum, Magdeburgum instauraret, & ipsi regina mansionem ibi permitteret. Erat in eo loci ab olim arx non contemnenda, cui praerat Burgravius : sed eorum mortuo, peruenit illud praesidium ad reginam, breuique coaluit, ut haberet in donationem ab rege propter nuptias. Designatis autem terminis, iussit regina vallum

vallum circumduci. Rex forum indixit: & profecit  
 vrbs vehementer, vt fieret non contemnenda ciuitas.  
 Rex monasterium in ea fundauit sub regula diui Beni-  
 dicti, in honorem Petri & Pauli, et Innocentij marty-  
 rii cuius ibi reliquias collocauit: beati tamen Maurity  
 trocinio praeipuo locū subiecit. Sed monasterium iam  
 dudum translatum est in montem iuxta ciuitatem, et  
 nonicis occupantibus priorem locum. Extant literae, quibus  
 testatur etiam nunc Imperator, quas dederit immu-  
 nitates nouae vrbi. Postea verò transtulit illum episcopus  
 patum de Vallerseue, vt esset archiepiscopus, metropo-  
 litanus omnium terrarum de Suardalia, tum ad Christi-  
 stum conuersarum, & deinceps conuertendarum: quae  
 suis locis atque temporibus recordabimur. Sed cū in  
 mūm à Francia reuertetur rex Otto, occurrit illi  
 tūlabundus Hermannus dux Sueuiae, regemq; inter-  
 lauit his verbis: Vides, inquit, o rex annos meos, meam  
 fortunam, & propitio Deo multo splendore res domi-  
 nacipuas, opes & vrbes mihi esse plurimas, deesse ta-  
 men marem heredem: vnicam filiam meam, si tibi vide-  
 tur, filio tuo Ludolpho despondeo: vt sit certissimus  
 filia heres rerum omnium: & quod Deus secundum  
 fortunarum dominus amplissimarum. Non displicuit  
 sermo regi: collaudatoq; duce, iubet impleri quod  
 conceperat. Despondetur puella iuueni: iam enim decem  
 mūm sextum agebat annum: matre ante paucos dies  
 defuncta, Angliae regis filia. Hunc quoque filium rex  
 gem creauit, post se legitimo ordine rebus omnibus do-  
 minaturum: Nam ea fuit Otto prudentia, vt nunquam  
 se discrimini praeliorum committeret, nisi prius testa-  
 mento legitime facto de rebus omnibus, & de filiorum  
 successione ante plenius ordinasset.

**Q**ua etiam tempestate cum annus ageretur post  
 natum Christum DCCCCXLVIII. Otto  
 rex, Danorū audiuit rebellionem: Nam pater eius Hen-  
 ricus cum in eam quoque regionem arma contulisset,  
 Iutiam, quæ apud veteres Chersonessus Cimbrica dice-  
 batur, Christi religioni adegit, sibiq; parere coëgit, con-  
 stituto apud Heidebam, quæ nunc Sleswicum dicitur,  
 marchione. Sed cum intelligerent Dani Ottonem mul-  
 tis alibi bellis implicitum teneri, præsertim domesticis &  
 ciuilibus malis implicari, sumpta audacia, marchionem  
 illum cum omni quod tenebat militum præsidio contru-  
 cidabant. Hanc rebellionem ulturus Otto, per hæc tem-  
 pora in Daniam arma conuertit: Nam quantis potuit  
 comparatis agminibus, per Saxoniam transmissis Albi,  
 pertransitq; Holsatia, duxit in Iutiã: Et vbi primùm  
 hosticam terram attigit, ferro & igne omnia peruasta-  
 bat, prædabundus incedens vsq; ad continentis terræ no-  
 uissima, ad mare quod modico discrimine Iutiam Nor-  
 wagiãq; interfecat: & indè conuersus in latus maris  
 Germanici, ad Orientem, missa, vt aiunt Dani, lancea  
 in mare, Ottonis fauces, hoc est, Ottenfund, mari nomē  
 indidit: Vt ego arbitror, arreptis nauibus quas in portu  
 deprehendit, cum parte copiarum insulam proximam  
 adiit, quæ hodiè quoque ab illo appellatur Ottonia: Vn-  
 dè enim nomen traheret, si non illam rex attigisset? Sed  
 cum à nullo scriptorum ea res commemoretur, lectori  
 liberum sit quid velit suspicari: Multa enim scripta non  
 sunt, quæ facta sunt. Reductis indè copijs præda onustus,  
 cum vastatam terram imposito præsidio esset relicturus,  
 reperit ad Heidebam, hoc est, Sleswicum, Dania regem  
 magnis vnde quaque collectis copijs, sese ad pugnam ex-  
 pectare.

O

pectare.

pectare. Nec moram facit Otto, impedimentis in vno  
locū conuectis, expeditis agminibus procedit ad pugnam.  
Danos cefisse post acrem pugnam Saxonibus, nostri scri-  
bunt. Dani autem mox sine pralio interuenisse pactū  
ostendunt: in quam rem vtriusq; nationis scriptores con-  
sentiunt. Formula conuentionis erat, vt Dani suscepti  
Christi religione episcopos ordinari paterentur per-  
regiones: Ad qua pacta facile poterant induci, iam regi-  
pridem sub matre Christiana Tira, filia regis Anglia ba-  
ptizato: Statimq; regina Gunhilda cū filio Zuenona,  
& magna parte procerum, Christi fidem baptizati re-  
cepere. Rex Otto Zuenonem de sacro fonte leuatum,  
Zuenotto addito suo nomine, iussit appellari. Haraldus  
pater fidelis ad mortem permansit Christianus. Filius  
autem abiecto Christianismo, patrem ad mortem inle-  
quutus, demum & ipse reuersus est ad fidem: quam rem  
in Dania plenius sumus exequuti. Otto autē rex, con-  
positis apud Danos rebus, in proximos Danos & wandalos  
arma conuertit. Habitabant & agrij, & winuli, Oborij,  
Polabi, per littora maris Germanici, omnes vno nomine,  
vna lingua & wandali: Hos pater eius vno graui pralio  
contudit: Sed reuersos in idipsum Otto perdomuit, vt  
accipere fidem Christi, & soluere regno tributa cog-  
rentur. Baptizatur innumerus populus: ecclesia per  
& wandaliam construuntur: Sed nondum venerat tempus  
consistendi: quippe in morte Ottonis III. quod dicemus,  
denuo iugum Christi cum obedientia regni abiecerunt:  
quod etiam in & wandalia explicuimus. Itā in Aquilona  
quoque & Christi religionem, Imperijq; iura feliciter  
rex Otto ampliauit, & omnia tranquilla reddidit per  
sua tempora. Urbem Virginopolim, quae dicitur Magde-  
burgum, ad Albim fluuium, fecit & wandalorum metropolim.

polim. Sed hæc postea. Interim verò Hermannò Sueuorum ducerebus humanis excedente, Ludolphus regis filius, rex & ipse à patre constitutus, cum vxore Hermannì filia, dominatum subijt Sueuorum: Ità potentia regis, dissonante Deo, vbiq; est adaucta.

## CAPVT XXVI.

**Q**uo tempore rex Otto tres episcopatus fundauit, vt fidem Christi in Danos atq; ðandalos corroboraret: Slesuici primum: quo in loco pater eius, vt diximus, marchionatum constituit, & Saxonum coloniam. Sed eam rem passus est optimus rex antiquari, sciens robustissimam gentem melius mansuetudine, quàm ferro sub iugo cõtineri. Alterum in Ripa, tum non contemnendo oppido eiusdem prouinciæ Iutarum: qui etiam in hunc vsq; diem in suo loco permansit. Tertium in ðandalis Holsatiæ propinquis, in oppido Aldëburgo, ðandali vocauère Stargard, Dani Brannesiã, quiq; pro sua lingua proprietate: Permansitq; quod in ðandalia diximus, is honor per tempora trium Ottonum: & in morte III. Ottonis disturbata res, diu fluctuârunt: utcunquè tamen etiam tum restituta. Postremò annis LXXX. vacabat ecclesia & Christi fides exulabat: Tum reuocata, permansit vsq; in diem, qua indè in Lubicam nouam vrbem transferretur: quæ omnia plenius in nostra diximus ðandalia. Fertur à nonnullis & in Magnopoli oppido Obotritorum ðandatorum episcopatum constituisse: Sed hoc alij probabilius alijs temporibus & principibus attribuunt: quæ plenius explicuimus in loco memorato.